

Podsumowanie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko projektu aPZRP dla obszaru dorzecza Odry (zgodnie z art. 55 ust. 3 ustawy OOŚ)

Projekt: „Przegląd i aktualizacja planów zarządzania ryzykiem powodziowym”

Zadanie nr 3: Opracowanie prognoz oddziaływania na środowisko i przeprowadzenie SOOŚ

Podzadanie 3.7: Udział w opracowaniu ostatecznych wersji dokumentów aPZRP

Zamawiający:

Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie
Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej
ul. Żelazna 59A, 00-848 Warszawa

Warszawa, styczeń 2022 r.

Metryka

Dane	Opis
Zamawiający	Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej ul. Żelazna 59A, 00-848 Warszawa
Tytuł opracowania	Podsumowanie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko projektu aPZRP dla obszaru dorzecza Odry (zgodnie z art. 55 ust. 3 ustawy OOŚ)
Wykonawca	konsorcjum: Kancelaria Radców Prawnych Otawski Dziura Jędrzejewski Troszyński Spółka Partnerska z siedzibą w Warszawie, WIND-HYDRO Grzegorz Łukasiewicz z siedzibą w Łodzi
Podstawa wykonania Projektu	Umowa nr KZGW/KZP/KPP/2021/47 z dnia 22 kwietnia 2021 r. dotycząca opracowania prognoz oddziaływania na środowisko i przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko projektów aktualizacji planów zarządzania ryzykiem powodziowym (aPZRP)

SKŁAD AUTORSKI:

Kierownik Zespołu: dr Małgorzata Stolarska

Zastępca Kierownika Zespołu: dr Piotr Otawski

mgr inż. Krzysztof Okrasiński

radca prawny Andrzej Dziura

mgr inż. Mirosława Rybczyńska-Szewczyk

mgr inż. Jarosław Szewczyk

mgr inż. Magdalena Kinga Skuza

mgr Agnieszka Zawadzka

Ada Okrasińska

mgr Anna Bernadowska

mgr Katarzyna Poletajew

mgr Dorota Demkowicz-Dobrzańska

Spis treści

Wykaz skrótów	5
1. Cel i zakres opracowania podsumowania strategicznej oceny oddziaływania na środowisko projektu PZRP dla obszaru dorzecza Odry	6
2. Ustalenia zawarte w Prognozie oddziaływania na środowisko dla obszaru dorzecza Odry	8
2.1. Założenia metodyczne	8
2.2. Przewidywane zmiany środowiska w przypadku braku realizacji ustaleń aPZRP	10
2.3. Przewidywane zmiany środowiska w przypadku realizacji ustaleń aPZRP	12
2.4. Oddziaływania skumulowane	15
2.5. Podsumowanie propozycji rozwiązań mających na celu zapobieganie, ograniczenie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko mogących być rezultatem realizacji aPZRP	17
3. Opinie właściwych organów	18
4. Posumowanie udziału społeczeństwa w SOOŚ oraz sposób uwzględnienia zgłoszonych uwag i wniosków	19
4.1. Przebieg procesu konsultacji społecznych w ramach SOOŚ	19
4.2. Uwagi i wnioski złożone do projektu aPZRP i projektu Prognozy dla obszaru dorzecza Odry	21
4.3. Korekty dokumentu projektu aPZRP dla obszaru dorzecza Odry	26
5. Sposób uwzględnienia w aPZRP ustaleń zawartych w Prognozie oddziaływania na środowisko	27
6. Uzasadnienie wyboru przyjętego dokumentu w odniesieniu do rozpatrywanych rozwiązań alternatywnych	29
7. Informacja w zakresie postępowania dotyczącego transgranicznego oddziaływania na środowisko	33
8. Propozycje metod i częstotliwości przeprowadzania monitoringu skutków realizacji postanowień dokumentu	35
9. Spis rysunków	39
10. Spis załączników	39

Wykaz skrótów

IlaPGW	Druga aktualizacja Planu gospodarowania wodami (projekt 2021 r.)
aPGW	aktualizacja Planu gospodarowania wodami (2016 r.)
aPZRP	Aktualizacja Planu zarządzania ryzykiem powodziowym
aPZRPM	Aktualizacja Planu zarządzania ryzykiem powodziowym od strony morza, w tym morskich wód wewnętrznych
GDOŚ	Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska
GIOŚ	Główny Inspektor Ochrony Środowiska
GIS	Główny Inspektor Sanitarny
KZGW	Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej
ONNP	Obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi
OOŚ	Ocena oddziaływania na środowisko
PA	Wskaźniki produktu numerowane od PA0PA14
PGW	Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzeczy
PGW WP	Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie
PPI	Program Planowanych Inwestycji w Gospodarcie Wodnej
Prawo wodne	Ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. - Prawo wodne
Prognoza	Prognoza oddziaływania na środowisko dla aktualizacji Planu zarządzania ryzykiem powodziowym
PZRP	Plan zarządzania ryzykiem powodziowym
RDW	Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2000/60/WE z dnia 23 października 2000 r. ustanawiająca ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej, tzw. Ramowa Dyrektywa Wodna
RW	Region wodny
SOOŚ	Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko
SZCW	Silnie zmieniona część wód
UE	Unia Europejska
UOOŚ	Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko
WORP	Wstępna ocena ryzyka powodziowego

1. Cel i zakres opracowania podsumowania strategicznej oceny oddziaływania na środowisko projektu PZRP dla obszaru dorzecza Odry

Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. z 2021 r. poz. 247 ze zm., dalej: UOOŚ) oraz dyrektywa 2001/42/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko) nakładają obowiązek przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko (dalej: SOOŚ) dla projektów, polityk, strategii, planów lub programów.

Na podstawie powyższej ustawy Prezes Wód Polskich został zobligowany do przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla działań przeciwpowodziowych przewidzianych do realizacji w II cyklu planistycznym (6 letni cykl, trwający od 2022 do 2027 r.). Przedmiotem SOOŚ był projekt dokumentu strategicznego pn. „Aktualizacja Planu zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Odry (dalej aPZRP). Integralną częścią aktualizacji PZRP jest też zaktualizowany plan zarządzania ryzykiem powodziowym od strony morza, w tym morskich wód wewnętrznych (aPZRPM dla regionu wodnego Dolnej Odry), Dla obszaru dorzecza Odry, w 5 regionach wodnych (RW Dolnej Odry i Przymorza Zachodniego, RW Górnej Odry, RW Noteci, RW Środkowej Odry, RW Warty) ryzyko powodziowe dotyczy 3 typów powodzi: rzecznych (A11), powstałych w wyniku zniszczenia lub uszkodzenia budowli piętrzących (A23) oraz od strony morza (A14).

Wyniki oceny ryzyka powodziowego dla poszczególnych typów powodzi wykazały (w podziale na regiony wodne), iż w skali obszaru dorzecza Odry potencjalnie największe skutki powodzi (zarówno od strony typu powodzi A11, jak i A23) mogą wystąpić dla działalności gospodarczej oraz na zdrowie ludzi.

Ocena ryzyka w układzie regionów wodnych wskazuje, że największym, ryzykiem w przypadku powodzi rzecznych o mechanizmie naturalnego wezbrania charakteryzują się w odniesieniu do kategorii:

- skutków powodzi zdrowie ludzi – region wodny Górnej Odry;
- skutków powodzi środowisko – region wodny Środkowej Odry;
- skutków powodzi dziedzictwo kulturowe – region wodny Środkowej Odry;
- skutków powodzi działalność gospodarcza – region wodny Górnej Odry;
- zintegrowanego ryzyka powodziowego – region wodny Górnej Odry.

a ryzykiem w przypadku powodzi rzecznych powstałych w wyniku przelania lub zniszczenia obwałowań przeciwpowodziowych charakteryzują się w odniesieniu do kategorii:

- skutków powodzi zdrowie ludzi – region wodny Górnej Odry;
- skutków powodzi środowisko – region wodny Górnej Odry;
- skutków powodzi dziedzictwo kulturowe – region wodny Środkowej Odry;
- skutków powodzi działalność gospodarcza – region wodny Górnej Odry;
- zintegrowanego ryzyka powodziowego – region wodny Górnej Odry.

Analiza tendencji zmian ryzyka powodziowego wskazuje na tendencję wzrostu ryzyka powodziowego – niemal we wszystkich regionach wodnych, i najczęściej jest to związane z wpływem zmian klimatu, tj. prognozowanym wzrostem przepływów wysokich na określonych obszarach. Stąd też dla zwiększenia celowości i skuteczności działań aPZRP, na etapie określania obszarów problemowych wykorzystano informacje nt. tendencji zmian ryzyka powodziowego z uwzględnieniem prognozowanych zmian klimatu.

Planowanie działań w II cyklu PZRP i skutecznej realizacji celów zarządzania ryzykiem powodziowym skoncentrowano przede wszystkim na obszarach problemowych, których w obszarze dorzecza Odry zidentyfikowano łącznie 56 – w tym 59 związanych z zagrożeniem powodziowym od strony rzek oraz 6 związanych z zagrożeniem powodziowym od strony morza, w tym morskich wód wewnętrznych. Obszary problemowe względem skutków powodzi rzecznych dotyczą następujących cieków: Odra, Nysa Kłodzka, Mała Panew, Widawa, Bystrzyca, Barycz, Kwisa, Bóbr, Nysa Kłodzka, Kanał Mosiński, Proсна, Ner, Widawa, Widawka, Wełna, Obra, Myśla, Noteć, Drawa, Ina, Rega, Parsęta, Gwda, Wieprza, Orlica, Opawa.

Wyznaczone dla planowania interwencji w ramach aPZRP obszary problemowe dla ograniczenia zagrożenia powodziowego od strony morza, w tym morskich wód wewnętrznych to: IOP_3 Świnoujście - Cieśnina Świna, IOP_4 Kołobrzeg - ujście Parsęty, IOP_6 Darłowo - ujście Wieprzy, IOP_9 Trzebież - polder Trzebież II, IOP_10 Stepnica północ - Kanał Kłosowicza, IOP_11 Nowe Warpno - okolice Jeziora Nowowarpieńskiego.

Cele główne aPZRP dla obszaru dorzecza Odry są tożsame z celami określonymi w poprzednim cyklu planistycznym i dotyczą:

1. Zahamowania wzrostu ryzyka powodziowego,
2. Obniżenia istniejącego ryzyka powodziowego,
3. Poprawy systemu zarządzania ryzykiem powodziowym.

Do osiągnięcia powyższych celów głównych i szczegółowych utworzono zestaw typów działań zebranych w formie katalogu. Natomiast poszczególne konkretne działania wskazane do realizacji zostały wybrane w drodze szeregu analiz wariantowych. Po wybraniu optymalnych wariantów planistycznych ustalono także priorytety realizacji działań w ramach aPZRP. Ostatecznie wybrane działania wraz przyporządkowaniem ich do poszczególnego typu działania oraz celu, zostały zawarte w ostatecznej liście działań stanowiącej Załącznik nr 1 do projektu aPZRP dla obszaru dorzecza Odry. Zestawienie zawiera zarówno techniczne i nietechniczne.

Finalnie w wersji ocenionej w ramach SOOŚ projekt PZRP objął łącznie 265 działań, w tym 171 technicznych oraz 94 nietechnicznych działań. Wszystkie działania realizują cele główne aPZRP i mieszczą się w 10 celach szczegółowych.

W procedurze SOOŚ ustalenia projektu aPZRP poddano identyfikacji i ocenie ryzyka oddziaływania na poszczególne elementy środowiska uwzględniając wzajemne zależności między nimi. Ponadto w odniesieniu do poszczególnych komponentów środowiska zbadano potencjalny wpływ realizacji rekomendowanych typów działań katalogowych oraz działań przypisanych poszczególnym typom zamieszczonych na ostatecznej liście działań (załącznik 1 do projektu PZRP).

Przeprowadzona procedura SOOŚ obejmowała następujące elementy:

- 1) uzgodnienie stopnia szczegółowości informacji zawartych w prognozie oddziaływania na środowisko z:
 - Głównym Inspektorem Sanitarnym (pismo z dnia 24 maja 2021 r., znak: HŚ.NS.530.6.2021.AM),
 - Generalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska (pismo z dnia 25 maja 2021 r., znak: DOOŚ-TSOOŚ.411.15.2021.BW/aba/KD.2),
 - Dyrektorem Urzędu Morskiego w Szczecinie (z dnia 07 maja 2021 r., znak: OW.52001.4.21.AZ(2)).
- 2) sporządzenie prognozy oddziaływania na środowisko;
- 3) uzyskanie wymaganych prawem opinii:
 - Głównego Inspektora Sanitarnego,
 - Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska,
 - Dyrektora Urzędu Morskiego w Szczecinie.

Stanowiska organów stanowią Załącznik nr 1 i 2 do niniejszego Podsumowania.

- 4) zapewnienie możliwości udziału społeczeństwa w postępowaniu (poprzez podanie stosownych informacji o SOOŚ do publicznej wiadomości, zapewnienie możliwości zapoznania się z dokumentacją, zapewnienie możliwości składania uwag i wniosków);
- 5) rozpatrzenie otrzymanych uwag, wniosków i analiz oraz sporządzenie ostatecznej wersji prognozy oddziaływania na środowisko.

W niniejszym dokumencie przedstawiono najważniejsze informacje wynikające z opisanego powyżej procesu strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Przygotowany on został zgodnie z art. 55 ust. 3 UOOŚ, w świetle którego do przyjętego dokumentu załącza się pisemne podsumowanie zawierające **uzasadnienie wyboru przyjętego dokumentu w odniesieniu do rozpatrywanych rozwiązań alternatywnych**, a także **informację, w jaki sposób zostały wzięte pod uwagę i w jakim zakresie zostały uwzględnione**:

- 1) ustalenia zawarte w prognozie oddziaływania na środowisko,
- 2) opinie właściwych organów,
- 3) zgłoszone uwagi i wnioski,
- 4) wyniki postępowania dotyczącego transgranicznego oddziaływania na środowisko, jeżeli zostało przeprowadzone,
- 5) propozycje dotyczące metod i częstotliwości przeprowadzania monitoringu skutków realizacji postanowień dokumentu.

Wszystkie wskazane przepisami UOOŚ ustalenia zostały ujęte w poszczególnych rozdziałach niniejszego Podsumowania.

2. Ustalenia zawarte w Prognozie oddziaływania na środowisko dla obszaru dorzecza Odry

2.1. Założenia metodyczne

Prognoza oddziaływania na środowisko została dostosowana do skali i szczegółowości dokumentu strategicznego będącego podstawą oceny, a tym samym prowadzone wnioskowania dotyczyły oddziaływań zidentyfikowanych w zakresie możliwym do oceny na tym etapie planowania.

Pierwszym etapem prac była analiza projektu PZRP dla obszaru dorzecza Odry oraz uwarunkowań prawnych i strategicznych mających znaczenie dla ocenianego dokumentu. Została określona relacja ocenianego dokumentu w stosunku do innych strategii, planów i programów (o zasięgu krajowym, międzynarodowym oraz wspólnotowym), a także stopień powiązania z przepisami mającymi znaczenie dla zagadnień związanych bezpośrednio z ochroną środowiska, ochroną przyrody, zrównoważonym rozwojem i oddziaływaniem na klimat z odniesieniem do zmian klimatu i możliwości adaptacji do jego zmiany. Mając na uwadze cel, jakiemu ma służyć aPZRP, dokonana została ocena zgodności jego treści z celami środowiskowymi wynikającymi z dokumentów strategicznych i ich projektów dotyczących ochrony środowiska i gospodarki wodnej. Strategiczne cele ochrony środowiska, które powinny być osiągnięte poprzez realizację wszystkich zaplanowanych w aPZRP działań to:

- 1.Ochrona zdrowia i bezpieczeństwa ludzi;
- 2.Ochrona bioróżnorodności;
- 3.Wspieranie osiągnięcia celów środowiskowych dla jednolitych części wód;
- 4.Zmniejszenie wrażliwości i przygotowanie na zmiany klimatyczne;
- 5.Ochrona powierzchni ziemi, w tym gleb;
- 6.Ochrona, a jeśli to możliwa poprawa walorów krajobrazowych;
- 7.Ochrona dziedzictwa kulturowego;
- 8.Cele gospodarcze i ochrona dóbr materialnych o dużej wartości.

W celu przedstawienia aktualnego stanu środowiska, potencjalnych problemów istotnych z punktu widzenia realizacji dokumentu, pozyskano informacje i dane o poszczególnych komponentach środowiska. Źródłem danych były m.in. dokumenty źródłowe o charakterze przekrojowym, dane opracowywanych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska koordynowanego przez służby Inspekcji Ochrony Środowiska oraz dane o formach ochrony przyrody i korytarzach ekologicznych.

W odniesieniu do poszczególnych komponentów środowiska Prognoza objęła zarówno opis skutków, które mogą wystąpić w przypadku odstąpienia od realizacji ustaleń projektu aPZRP, jak i opis skutków wdrożenia ustaleń dokumentu. Ocenę następstw realizacji ustaleń projektu aPZRP dokonano z podziałem uwzględniającym wpływ na poszczególne elementy środowiska przyrodniczego i antropogenicznego (w tym na zdrowie ludzi), uwzględniając przy tym wzajemne zależności między nimi. W Prognozie dokonano ogólnej kategoryzacji głównych rodzajów oddziaływań, które mogą pojawić się w stosunku do poszczególnych komponentów środowiska w wyniku realizacji rekomendowanych typów działań zawartych w katalogu działań i ostatecznej liście działań w projekcie aPZRP dla obszaru dorzecza Odry. Analizy zostały przeprowadzane zarówno na poziomie szczegółowości poszczególnych przedsięwzięć i obiektów środowiskowych, jak również zostały oparte na identyfikacji kluczowych oddziaływań, jakie mogą wystąpić w związku z praktycznym stosowaniem aPZRP.

W szczególności uwaga poświęcona została działaniom, dla których w projekcie aPZRP wskazane zostało ryzyko kolizji z obszarami Natura 2000 lub też ryzyko negatywnego wpływu na możliwość osiągnięcia celów środowiskowych przez JCWP. Dla takich działań sformułowano wytyczne i zalecenia dla inwestorów, niezbędne do zrealizowania na etapie planowania i realizacji inwestycji. Przede wszystkim wskazane zostały kierunki i zakresy działań minimalizujących lub ewentualnych działań kompensujących oddziaływania na obszary Natura 2000 oraz na cele środowiskowe dla JCWP. Sformułowane zostały

najważniejsze zasady, warunkujące spełnienie wymogów z art. 68 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. - Prawo wodne (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 2233; dalej Prawo wodne).

W Prognozie zidentyfikowane zostały najbardziej problematyczne obszary (zarówno w rozumieniu przestrzennym, jak i kategorii działań) z punktu widzenia negatywnych oddziaływań na środowisko. W szczególności uwaga poświęcona została weryfikacji możliwości wystąpienia ryzyka kolizji z obszarami Natura 2000, w tym weryfikacji ryzyka wystąpienia znacząco negatywnego oddziaływania ustaleń projektu aPZRP na istniejące na obszarze dorzecza Odry obszary Natura 2000. Zbadano także możliwość wystąpienia ryzyka negatywnego wpływu na możliwość osiągnięcia celów środowiskowych przez jednolite części wód powierzchniowych.

Istotnym aspektem, uwzględnionym w Prognozie oddziaływania na środowisko projektu planu, jest odniesienie się do uwarunkowań środowiskowych i wynikających z nich problemów związanych z ochroną środowiska naturalnego – i przede wszystkim w tym kontekście przedstawione zostały skutki realizacji ustaleń aPZRP. Takie podejście wynika z tezy, że prognoza powinna być dokumentem, którego sporządzenie nie jest jedynie uciążliwym obowiązkiem wynikającym z przepisów obowiązującego prawa, lecz wyrazem rozpoznania skutków środowiskowych planowanego zamierzenia dokonanego na poziomie strategicznym. Wobec powyższego stopień szczegółowości treści Prognozy oddziaływania na środowisko jest adekwatny do charakteru i stopnia szczegółowości treści ocenionego dokumentu aPZRP

2.2. Przewidywane zmiany środowiska w przypadku braku realizacji ustaleń aPZRP

W Prognozie wskazano skutki, jakie potencjalnie mogą wystąpić w odniesieniu do poszczególnych komponentów środowiska w przypadku, gdy dokument nie zostanie wdrożony. Główne wnioski przewidywanego wpływu braku realizacji aPZRP na środowisko obszaru dorzecza Odry to m.in.:

- w odniesieniu do zabytków zaniechanie działań z zakresu ochrony przeciwpowodziowej może skutkować znacznymi stratami materialnymi, doprowadzi do zniszczenia zabytków, ich degradacji, a w skrajnych sytuacjach ostatecznie utratą tychże zabytków w obszarze dorzecza Odry. Brak realizacji działań aPZRP będzie miał pośredni wpływ na ten komponent środowiska;
- odstąpienie od realizacji inwestycji obejmujących zabezpieczenie koryta cieku i brzegów morza, jezior, rzek i zbiorników, może spowodować negatywne zmiany powierzchni ziemi wynikające z dalszej erozji dna i brzegów, powodującej destabilizację i osunięcie skarp;
- pozytywnym skutkiem odstąpienia od przyjęcia i realizacji aPZRP mogłoby być dla środowiska pozostawienie istniejących walorów przyrodniczych na terenach przeznaczonych pod inwestycje wskazane w aPZRP. Spowodowałoby to postępującą antropopresję w dolinach rzecznych i może sprzyjać występowaniu siedlisk przyrodniczych, siedlisk chronionych gatunków i zwiększać atrakcyjność krajobrazu;
- brak realizacji działań zwiększających retencję może dać negatywne oddziaływanie na ekosystemy zależne od wód przez obniżenie lub zachowanie obecnego poziomu retencyjności obszaru (zależnie od specyficznych uwarunkowań lokalnych i regionalnych, np. zanikanie ekosystemów wodno-błotnych, stanowiących siedliska

przyrodnicze oraz siedliska chronionych gatunków, a także pogorszenia odporności ekosystemu na negatywne skutki antropopresji, zmian klimatu, migracji gatunków obcych i inwazyjnych;

- odstąpienie od przyjęcia aPZRP będzie utratą szansy na poprawę stanu jakościowego i ilościowego wód podziemnych w przypadku braku realizacji działań z zakresu retencji, co spowodowałoby zmniejszenie zasilania płytkich poziomów wodonośnych;
- brak realizacji Planu może mieć zarówno pozytywny, jak i negatywny wpływ na wody powierzchniowe, m.in. w wyeliminowaniu występowania ryzyka zanieczyszczenia wód na etapie realizacji robót budowlanych, a z drugiej strony brak realizacji inwestycji mających na celu utrzymanie lub poprawę stanu technicznego istniejącej infrastruktury przeciwpowodziowej może odznaczać się zarówno pośrednim, jak i bezpośrednim negatywnym wpływem na stan wód (awarie obiektów). Brak realizacji działań technicznych związanych z pracami w korycie będzie wiązać się będzie z utrzymaniem istniejącego stanu wód powierzchniowych, a z upływem czasu ich stopniową samoistną renaturyzacją;
- niepodejmowanie działań aPZRP z zakresu zapobiegania powodzi i ograniczania jej skutków generuje ryzyko pogorszenia jakości wód podziemnych wskutek wymywania w czasie powodzi zanieczyszczeń z pól uprawnych oraz z gleb na terenach zurbanizowanych i przemysłowych, w tym ze składowisk odpadów, cmentarzy, oczyszczalni i przepompowni ścieków; w obszarach zagrożenia powodziowego w obszarze dorzecza Odry znajduje się 1 745 ujęć wody;
- w odniesieniu do tych działań inwestycyjnych, które w ramach prac nad tworzeniem aPZRP oceniono pod względem środowiskowym, uprawnione jest przyjęcie, że odstąpienie od wdrożenia ustaleń aPZRP niesłoby za sobą realizację innych wariantów ochrony przeciwpowodziowej – mniej korzystnych pod względem środowiskowym.
- W odniesieniu do odstąpienia od realizacji przedsięwzięć polegających na budowie zbiorników wodnych oraz działań związanych zwiększających retencję, oddziaływanie na klimat i jakość powietrza będą uzależnione od obecnych warunków fizycznogeograficznych poszczególnych planowanych lokalizacji;
- brak wdrożeń działań nietechnicznych o charakterze analitycznym, naukowo-badawczym może pośrednio negatywnie wpłynąć na adaptację do zmian klimatu, w tym monitoring i planowanie działań z zakresu zarządzania ryzykiem powodziowym na obszarze dorzecza Odry;
- brak realizacji inwestycji mających na celu utrzymanie lub poprawę stanu technicznego istniejącej infrastruktury przeciwpowodziowej oraz niedostateczne zabezpieczenie przed powodzią może odznaczać się pośrednim lub bezpośrednim negatywnym wpływem na aktualną strukturę krajobrazu naturalnego, antropogenicznego; powodować będzie także degradację przyrody, zniszczenia drzewostanów na skutek zalania także terenów objętych gwałtownym przepływem wód w ciekach lub spływem powierzchniowym – zniszczenia drzewostanów, pokrywy glebowej, ruchy masowe – osuwiska;
- odstąpienie od realizacji aPZRP dla obszaru dorzecza Odry, na większość rodzajów zasobów naturalnych może potencjalnie wpłynąć zarówno pozytywnie, jak i negatywnie;

- brak działań inwestycyjnych wpłynie negatywnie na stan istniejących budowli oraz obiektów związanych z ochroną przeciwpowodziową, a tym samym będzie miało bezpośrednie przełożenie na wzrost zagrożenia powodziowego. Działanie takie będzie miało odzwierciedlenie zarówno w poczuciu bezpieczeństwa ludności, ale również w przypadku wystąpienia takiego zagrożenia wpłynie na wzrost zagrożenia utraty zdrowia i życia ludzi;
- brak działań informacyjno-edukacyjnych oraz szkoleniowych przewidzianych w aPZRP spowoduje brak wspierania prawidłowych zachowań ludności na obszarach zagrożenia powodziowego w momencie powstania zagrożenia powodziowego; co może przełożyć się na zwiększenie liczby konfliktów społecznych wynikających z konieczności przesiedleń oraz wypłat odszkodowań z tytułu uszkodzenia lub zniszczenia obiektów kubaturowych mieszkalnych czy też związanych z utratą źródeł utrzymania;
- brak wdrażania działań edukacyjnych i informacyjno-promocyjnych potencjalnie wpłynie utrzymywanie się niskiego lub braku świadomości zagrożenia i ryzyka powodziowego oraz niskiej świadomości na temat możliwych działań służących celów zarządzania ryzykiem powodziowym;
- zaniechanie działań o charakterze horyzontalnym mających na celu opracowanie dokumentów i podjęcie prac legislacyjnych pozwalających na uściślenie szczegółowych warunków kształtowania zagospodarowania przestrzennego dolin rzecznych może potencjalnie sprzyjać niekontrolowanej zabudowie dolin rzecznych, pogarszając tym samym walory krajobrazowe tych terenów i zwiększając ryzyko powodziowe.

2.3. Przewidywane zmiany środowiska w przypadku realizacji ustaleń aPZRP

Przeprowadzona ocena następstw realizacji ustaleń projektu aPZRP, tj. rekomendowanych typów działań zawartych w katalogu działań i na ostatecznej liście działań, zidentyfikowała zakresy, kierunki ich kluczowych oddziaływań na elementy środowiska. Względem poszczególnych działań zapisanych w aPZRP weryfikowano czy istnieje ryzyko znaczącego negatywnego oddziaływania na poszczególne komponenty środowiska. Natomiast w ujęciu katalogu działań zawartego w aPZRP dokonano jakościowego opisu oddziaływań na poszczególne komponenty środowiska.

Należy mieć tutaj na uwadze fakt, iż projekt aktualizacji Planu wskazuje zarówno działania techniczne i nietechniczne oraz stanowi ogólną rekomendację do realizacji typów działań katalogowych jako wspierających ograniczanie ryzyka powodziowego. Powyższe przełożyły się na szczegółowość dokonanej oceny w ramach Prognozy.

Działania katalogowe (41 typów działań) na II cykl PZRP otrzymały bezpośrednie wskazania do realizacji przez działania listy ostatecznej tylko w zakresie 29 działań, tj.: 24 typów działań w celu przeciwdziałania zagrożeniu powodziowemu od strony rzek oraz 5 zaplanowanych w celu przeciwdziałania zagrożeniu od strony morza). Zatem wszystkie działania opisane w katalogu zaplanowano bezpośrednio do realizacji na II cykl PZRP w obszarze dorzecza Odry.

Względem oceny wpływu na środowisko typów działań katalogowych przeprowadzone w Prognozie analizy w głównych wnioskach wskazują przede wszystkim na:

- dominujące negatywne oddziaływania działań technicznych, infrastrukturalnych na komponenty środowiska naturalnego i pozytywne oddziaływania tych kategorii działań na komponenty związane z działalnością człowieka. Wynika to z faktu, iż dominujące w dokumencie działania techniczne wiążą się z fizyczną ingerencją w środowisko, jednak ich efektem będzie ochrona przed powodzią ludności oraz obiektów gospodarczych i zabytkowych;
- częściowo w przypadku powierzchni ziemi i wód podziemnych oddziaływanie większości działań może być pozytywne bądź negatywne, w zależności od sposobu ich realizacji; poza działaniem nr 33 pozostałe działania aPZRP mają charakter neutralny dla środowiska (ze względu na brak ingerencji w powierzchnię terenu);
- przy wdrażaniu działania nr 33 istnieje zagrożenie, że nieodpowiedni dobór metod ochrony przeciwpowodziowej brzegu morza może doprowadzić do tego, że nawet jeśli zabezpieczy on dany teren przed powodzią od strony morza, to jednocześnie może zaburzyć procesy hydrodynamiczne w sposób prowadzący do nasilenia abrazji, erozji i zjawisk osuwiskowych w innych częściach brzegu;
- działania zmierzające do poprawy retencji terenowej, w tym związane z zagospodarowaniem przestrzennym oraz realizacją zalesień, będą oddziaływały pozytywnie na wszystkie komponenty środowiska;
- pozytywnym skutkiem dla fauny i flory (w tym: siedlisk przyrodniczych), a tym samym dla bioróżnorodności, obszarów chronionych i korytarzy ekologicznych - będą działania ukierunkowane na: wzrost retencji za pomocą działań nietechnicznych (za wyjątkiem sytuacji, w której zalesienia miałyby być realizowane na terenie chronionych siedlisk przyrodniczych nieleśnych - należy unikać tego typu sytuacji), renaturyzacji wód powierzchniowych, poprawy ciągłości ekologicznych rzek, rozwój tzw. błękitnej i zielonej infrastruktury, zabezpieczenie brzegów przed erozją powodującą pogorszenie stanu ochrony nadrzecznych i nadmorskich siedlisk przyrodniczych;
- działania mające na celu ograniczenie strefy zagrożenia powodziowego będą miały istotne, pozytywne znaczenie dla bezpieczeństwa zabytków, choć na etapie realizacji niektóre z inwestycji planowanych w aPZRP mogą potencjalnie negatywnie oddziaływać z uwagi na prace prowadzone bezpośrednio na obiektach zabytkowych (infrastruktury hydrotechnicznej) lub w ich bliskim sąsiedztwie w tym sąsiedztwie zabytków archeologicznych;
- pozytywny wpływ na wody działań służących ochrona przed powodzią obiektów takich jak zakłady przemysłowe, składowiska odpadów i oczyszczalnie ścieków równoznaczna jest z ochroną wód przed zanieczyszczeniem, jakie mogłoby nastąpić w przypadku zalania takich obiektów;
- realizacja części działań inwestycyjnych przewidzianych w ramach aPZRP może negatywnie wpływać na środowisko przyrodnicze. Lokalnie ograniczeniu może ulec możliwość ochrony cennych i chronionych gatunków zwierząt, roślin i grzybów, siedlisk przyrodniczych oraz kilku obszarów ochrony przyrody i korytarzy ekologicznych istotnych dla ichtiofauny;
- w większości działania inwestycyjne wpłyną na wzrost bezpieczeństwa powodziowego, a tym samym pośrednio na ludność i możliwość prowadzenia działalności gospodarczej. Natomiast potencjalne negatywne oddziaływanie na jakość życia ludzi

może wiązać się z zajęciem terenu pod budowę nowych zbiorników wodnych lub obwałowań wiążące się z koniecznością przesiedlenia ludności oraz ograniczeniem możliwości korzystania z terenów międzywała w celach rolniczych, co może spowodować konieczność zmiany sposobu zarabkowania ludności i wymusić zmianę dotychczasowego stylu życia;

- działania edukacyjne, organizacyjne i legislacyjne, zmierzające do ograniczania zabudowy terenów zalewowych, zatrzymania wód deszczowych w miejscu opadu, pośrednio, oddziałują pozytywnie na wody powierzchniowe. Oddziaływanie to będzie jednak miało miejsce dopiero w dłuższej perspektywie czasowej, kiedy to poprzez stopniowy wzrost skuteczności tych działań zmniejszeniu ulegnie konieczność stosowania „tradycyjnych” środków technicznych;
- pozytywny wpływ działań edukacyjno-promocyjnych na ludzi przez wzrost świadomości społeczeństwa, kształtowania właściwych postaw i zachowań w przypadku powodzi, co długofalowo może skutkować brakiem konieczności stosowania technicznych, inwazyjnych metod ochrony przed powodzią, co będzie miało pozytywne znaczenie z punktu widzenia bezpieczeństwa powodziowego;
- długofalowy pozytywny wpływ działań z zakresu formalnoprawnego, administracyjnego na podniesienie świadomości, uregulowanie zasad zagospodarowania poprzez ograniczenie zabudowy dolin rzecznych i terenów zalewowych oraz spowodują łagodzenie potencjalnych konfliktów społecznych.

Zawarte na ostatecznej liście działań aPZRP dla obszaru dorzecza Odry działania koncepcyjne, analityczne organizacyjne czy też projektowe, jako działania nietechniczne nie będą miały bezpośrednio żadnego wpływu na środowisko. Niemniej jednak efektem realizacji ustaleń opracowanych analiz i koncepcji na etapie wdrożenia będą już zestawienia konkretnych działań, wśród których mogą się znaleźć zarówno działania techniczne, jak i miękkie i które będą wykazywały wpływ na wszystkie, bądź wybrane komponenty środowiska. Wpływ ten będzie zbliżony do opisanego w Prognozie przy poszczególnych kategoriach przedsięwzięć i będzie zależał zarówno od tego, czy i jakie działania zostaną docelowo zaplanowane i wdrożone, jak i od zastosowanych rozwiązań projektowych i realizacyjnych, w tym między innymi zastosowanych działań minimalizujących oraz od środowiskowych uwarunkowań lokalizacji poszczególnych przedsięwzięć.

Pozostałe działania, czyli działania techniczne poddane zostały ocenie oddziaływania na środowisko na podstawie dostępnych informacji, w tym:

- zakresu wskazanego w opisie działania w aPZRP (opis przy działaniach z ostatecznej listy – Załącznik nr 1 do aPZRP),
- oceny przeprowadzonej w ramach prac nad sporządzeniem aPZRP,
- oraz wydanych decyzji środowiskowych.

Uzyskany w Prognozie wynik oceny pokazuje, że ryzyko wystąpienia znaczących negatywnych oddziaływań dla większości z działań z listy załącznika nr 1 do projektu aPZRP nie zostało zidentyfikowane względem 7 komponentów środowiska (wody podziemne, powierzchnia ziemi gleby, klimat i powietrze, krajobraz, zasoby naturalne, ludzie i dobra materialne, zabytki).

Natomiast, najbardziej narażone na negatywne oddziaływania inwestycji przeciwpowodziowych stwierdzono w odniesieniu do elementów środowiska: wód powierzchniowych oraz różnorodności biologicznej i obszarów chronionych. Ryzyko negatywnego wpływu na możliwość osiągnięcia celów środowiskowych przez JCWP dotyczy 12 działań, zaś ryzyko negatywnego oddziaływania na bioróżnorodność odnosi się do 122 działań. Wynik ten ustalono na podstawie jednej z dwóch analiz, tj. oceny przeprowadzonej w aPZRP, bądź kolizji działania z obszarami Natura2000 ze zidentyfikowanej w drodze analiz Prognozy.

W dokumencie Prognozy w przypadku 92 działań z uwagi na fakt, iż dostępne dane nie pozwalają na dokonanie miarodajnej oceny oddziaływania na cele środowiskowe dla JCWP, to jednak nazwy działań lub ich opisy wskazują, iż może wystąpić ryzyko negatywnego wpływu na środowisko.

W ustaleniach Prognozy OOŚ dla aPZRP dla obszaru dorzecza Odry, w przypadku 59 działań ocena wykazała brak ryzyka znaczących negatywnych oddziaływań na cele środowiskowe dla JCWP, zaś dla 54 – brak ryzyka znaczących negatywnych oddziaływań na różnorodność biologiczną. Działania z takim wynikiem oceny to działania, z których opisu jednoznacznie wynika, że obejmują jedynie remonty, naprawy, odbudowy istniejącej infrastruktury oraz działania, dla których brak oddziaływania wynika z decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach lub oceny przeprowadzonej w ramach opracowania projektu aPZRP.

Z analizy przeprowadzonej na potrzeby Prognozy wynika, że w żadnym z przypadków nie przewiduje się niemożliwego do uniknięcia znaczącego negatywnego oddziaływania na cel i przedmiot ochrony obszarów Natura 2000 oraz na lądowe korytarze ekologiczne. Stanowi o tym fakt, że wskazanie w projekcie aPZRP działań inwestycyjnych nie określa dokładnie lokalizacji i charakterystyki przedsięwzięcia, harmonogramu prac, rozwiązań minimalizujących wpływ na środowisko itp., a zatem nie ma podstaw by na etapie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko zakładać, że dojdzie do naruszenia podstawowych zasad ochrony środowiska wymuszających konieczność zastosowania odstępstw określonych w przepisach o ochronie przyrody. Ostateczne rozstrzygnięcie w tej kwestii nastąpi na etapie oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko.

2.4. Oddziaływania skumulowane

W dokumencie Prognozy oddziaływania skumulowane na obszarze dorzecza Odry rozpatrywane były w kontekście kumulacji poszczególnych działań realizowanych w ramach wdrażania aPZRP, jak również w kontekście wdrażania ich równoległe z działaniami wynikającymi z innych dokumentów strategicznych. Może to być zarówno kumulacja oddziaływań negatywnych, jak i kumulacja o kierunku pozytywnym, czyli w wyniku wdrożenia działań prośrodowiskowych niwelacja negatywnych oddziaływań przyszłych inwestycji.

Na obszarze dorzecza Odry nie stwierdzono ryzyka wystąpienia znaczącego negatywnego oddziaływania skumulowanego na gleby, powierzchnię ziemi i wody podziemne. Dla tych komponentów środowiska można, co do zasady, spodziewać się głównie pozytywnych oddziaływań skumulowanych wskutek wzrostu ochrony przed powodzią oraz poprawy uwarunkowań retencyjnych. Natomiast w przypadku braku dbałości o należyłą ochronę koryt rzek przed erozją może dojść do zaburzenia równowagi hydrodynamicznej. W Prognozie wskazano, że w odniesieniu do wód powierzchniowych kumulowanie się oddziaływań wiązać

się może ze wzrostem udziału zmienionych hydromorfologicznie odcinków w całkowitej długości cieku w wyniku realizacji większej liczby inwestycji na jednym cieku. Kumulować się mogą zarówno inwestycje przeciwpowodziowe, jak również prace utrzymaniowe. Zmiany morfologii koryta lub doliny rzecznej mogą potencjalnie oznaczać pogorszenie warunków bytowania organizmów rzecznych lub zmianę reżimu hydrologicznego.

Potencjalne oddziaływanie skumulowane projektu aPZRP na ludzi i dobra materialne, jak również na zabytki, wynika z samego celu i założeń dokumentu, którym jest *ograniczenie potencjalnych negatywnych skutków powodzi dla życia i zdrowia ludzi, środowiska, dziedzictwa kulturowego oraz działalności gospodarczej*. Tak więc, w przypadku, gdy zostaną zrealizowane jakiekolwiek działania Planu, można się spodziewać pozytywnego efektu skumulowanego na ludzi i dobra materialne oraz zabytki, jednak w ujęciu SOOŚ nie jest możliwe określenie jego skali.

Wskutek realizacji działań technicznych wskazanych w projekcie aPZRP, wystąpić mogą między innymi następujące negatywne oddziaływania na środowisko przyrodnicze:

- 1) pogorszenie (lub - lokalnie - uniemożliwienie) migracji ichtiofauny - zarówno ryb dwuśrodowiskowych, jak i pozostałych gatunków ryb i minogów (wskutek zabudowy poprzecznej);
- 2) pogorszenie stanu siedlisk ichtiofauny oraz flory i fauny wodnej (w tym: pogorszenie warunków sprzyjającej odnowieniu utraconych walorów przyrodniczych wskutek prac regulacyjnych i utrzymaniowych);
- 3) zniszczenie siedlisk lub pogorszenie warunków siedliskowych na obszarach objętych działaniami w ramach aPZRP, mogące spowodować krytyczny ubytek siedlisk cennych dla organizmów wodnych i od wody zależnych (między innymi utrata żerowisk, miejsc rozrodu lub bytowania);
- 4) przekształcenie cennych siedlisk nadrzecznych wskutek obniżania poziomu wód gruntowych spowodowanego pracami regulacyjnymi, pogłębianiem dna i utratą łączności hydrologicznej i hydraulicznej z dotychczas zalewanymi terenami,

W Prognozie zawarto zestawienie JCWP, w przypadku których zachodzi ryzyko kumulacji oddziaływań działań technicznych oraz zestawienie ryzyka kumulacji względem obszarów chronionych. Stwierdzono, że istnieje ryzyko wystąpienia oddziaływań skumulowanych w odniesieniu do obszarów ochrony przyrody. Z przeprowadzonej analizy wynika, że w odniesieniu do obszarów Natura 2000 na obszarze dorzecza Odry mogą wystąpić negatywne skumulowane oddziaływania wskutek oddziaływań generowanych przez poszczególne zadania inwestycyjne aPZRP. Prognoza dostarczyła informacji o obszarach Natura 2000, w których aPZRP przewiduje realizację więcej niż jednego działania o charakterze technicznym lub nietechnicznym. W obliczu braku wystarczających danych o inwestycjach (a więc także o ich skutkach przyrodniczych) nie ma racjonalnej podstawy do skonkretyzowania opisu ryzyka znaczącego negatywnego oddziaływania na obszary Natura 2000 – co oznacza że można wykluczyć ryzyko znaczącego negatywnego oddziaływania na obszar Natura 2000. Wynika to z następujących ustaleń:

- 1) działania techniczne wpisujące się w cel 2 aPZRP zostały poddane ocenie akceptowalności środowiskowej, która wykluczyła ryzyko znaczącego negatywnego oddziaływania na obszary Natura 2000,

- 2) działania z celu 1 uzyskały decyzję o środowiskowych uwarunkowaniach (dot. działań technicznych) lub nadano im (w projekcie aPZRP) status działań nietechnicznych, tj. niezwiązanych z ingerencją w środowisko przyrodnicze lub stanowią one remont/odbudowę istniejących wcześniej (tj. przed objęciem ochroną obszaru Natura 2000) obiektów budowlanych, które zostały zniszczone (np. w trakcie powodzi).

W Prognozie stwierdzono, że identyfikacja potencjalnych oddziaływań inwestycji zawartych w projekcie aPZRP jest obciążona wysokim poziomem niepewności ze względu na brak wystarczających danych o charakterze, rozwiązaniach technicznych i terminie realizacji planowanych inwestycji. A szczegółowa analiza możliwości wystąpienia kumulacji oddziaływań konkretnych przedsięwzięć możliwa (i konieczna) będzie do przeprowadzenia wyłącznie w ramach ocen oddziaływania przedsięwzięć na środowisko oraz ocen wodnoprawnych i pozwoleń wodnoprawnych.

2.5. Podsumowanie propozycji rozwiązań mających na celu zapobieganie, ograniczenie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko mogących być rezultatem realizacji aPZRP

Dokument Prognozy zawiera sformułowane rekomendacje w zakresie rozwiązań ukierunkowanych na unikanie negatywnych oddziaływań, ich minimalizację, jak również na ich kompensację. W pierwszej kolejności zawarto wskazanie na generalne zasady minimalizacji oddziaływań na środowisko. Jako pierwszoplanowe działanie minimalizujące podano unikanie powstawania negatywnych oddziaływań, zaś w przypadku ich wystąpienia należy minimalizować ich skalę i skutki. Dopiero po wyczerpaniu możliwości ograniczenia oddziaływania należy zastosować działania kompensacyjne. Każdy z powyższych kroków powinien być ukierunkowany na konkretne ryzyko oddziaływań środowiskowych oraz poddany ocenie pod kątem adekwatności, skuteczności, wykonalności i trwałości, a także analizie pod względem oddziaływania na środowisko. Jeżeli ochrona elementów przyrodniczych nie jest możliwa, należy podejmować działania mające na celu naprawienie wyrządzonych szkód, w szczególności przez kompensację przyrodniczą.

Oceniany dokument projektu aPZRP nie zawiera działań, które mogą wykazywać bezpośrednie negatywne oddziaływania na środowisko. W dłuższej perspektywie czasowej oddziaływanie takie może jednak wystąpić, jeżeli w wyniku opracowania zaplanowanych analiz oraz koncepcji dojdzie do realizacji wskazanych w nich koniecznych działań technicznych. W Prognozie podkreślono fakt, iż większość działań technicznych, służących ochronie przeciwpowodziowej ma status „przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko”, co oznacza, że przed ich realizacją niezbędne jest uzyskanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach (której niejednokrotnie będzie towarzyszyło przeprowadzenie oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko). Ponadto, większość z tych działań i inwestycji wymaga uzyskania zgody wodnoprawnej. W poszczególnych przypadkach niezbędne może być także uzyskanie zezwolenia na usunięcie drzew i krzewów, lub/i zezwoleń na odstępstwo od zakazów dotyczących ochrony gatunkowej. Powyższe oznacza, że istniejące przepisy o ochronie środowiska ustanawiają system, w ramach którego indywidualnie rozpatruje się wpływ poszczególnych zamierzeń na środowisko i ocenia się jego akceptowalność, a także ustanawia się indywidualne warunki z zakresu zapobiegania, minimalizowania i kompensowania oddziaływań środowiskowych i ich skutków.

W celu zapobiegania, ograniczenia lub kompensacji przyrodniczej negatywnych oddziaływań na środowisko mogących być rezultatem realizacji aPZRP, w szczególności na cele

i przedmioty ochrony obszarów Natura 2000 oraz integralności tych obszarów w Prognozie przedstawiono rekomendowane sposoby, działania temu służące¹. Propozycje sformułowano odnośnie oddziaływań poszczególnych kategorii działań inwestycyjnych (wynikających z opisu rekomendowanych typów działań katalogowych ujętych w projekcie aPZRP) – w Prognozie sformułowano ich katalog i przedstawiono informację o tym, że obecnie dostępna jest obszerna literatura obrazująca wiele możliwości unikania, minimalizowania i kompensowania negatywnych oddziaływań na środowisko.

Oprócz zbioru zalecanych działań mających na celu unikanie i minimalizowanie negatywnych oddziaływań na środowisko w Prognozie rekomenduje się podjęcie systemowego podejścia do nadania ochronie środowiska wysokiej rangi poprzez:

- 1) opracowanie dokumentu o charakterze wytycznych dla wykonawców dokumentacji środowiskowych oceniających wpływ na środowisko działań i przedsięwzięć technicznych wynikających z aPZRP (np. z podejmowanych działań katalogowych);
- 2) dla największych inwestycji (możliwych do zaplanowania w przyszłości): opracowanie planu zarządzania środowiskiem – czyli dokumentu zestawiającego między innymi wymagania ochrony środowiska wynikające z wielu decyzji administracyjnych oraz z przepisów.

Proponowane rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko mają szczególne znaczenie dla polepszenia zarządzania ryzykiem powodziowym w obszarze dorzecza Odry, szczególnie w aspekcie potrzeb adaptacji do zmian klimatu, a tym samym potrzeby poprawy obiegu wody w zlewniach dorzecza przez zwiększanie retencji wody.

3. Opinie właściwych organów

Zgodnie z art. 54 ust. 1 UOOŚ, projekt aPZRP dla obszaru dorzecza Odry wraz z Prognozą oddziaływania na środowisko był opiniowany przez organy wskazane w art. 57 i 58 UOOŚ.

Organami właściwymi do wydania opinii były:

- Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska,
- Główny Inspektor Sanitarny,
- Dyrektor Urzędów Morskiego w Szczecinie.

W dniu 15 października 2021 r. za pośrednictwem platformy ePUAP wystąpiono do organów z wnioskami o wydanie opinii. W odpowiedzi uzyskano opinie od następujących organów:

- Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie:
Pismo Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie z dnia 01.12.2021 r. znak: DOOŚ-TSOOŚ.410.34.2021.MKG/BW - Załącznik nr 1,
- Głównego Inspektora Sanitarnego w Warszawie
Pismo Głównego Inspektora Sanitarnego w Warszawie z dnia 22.11.2021 r. znak: HŚ.NS.530.6.2021- Załącznik nr 2,
- Dyrektora Urzędu Morskiego w Szczecinie

¹ W ramach opracowanego katalogu działań minimalizujących podano grupy działań z zakresu: ochrony środowiska gruntowo – wodnego (gleb, ziemi i wód podziemnych); ochrony przyrody; krajobrazu; wód powierzchniowych; a także z zakresu ludność, dobra materialne, zabytki.

Pismo Dyrektora Urzędu Morskiego w Szczecinie z dnia 17.11.2021 r. znak: OW.52000.5.21.AZ(7), Załącznik nr 3.

Główny Inspektor Sanitarny oraz Dyrektor Urzędu Morskiego w Szczecinie pozytywnie zaopiniowali przedłożone w ramach SOOŚ dokumenty, nie wnosząc do nich uwag.

Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska (dalej GDOŚ) sformułował łącznie 30 uwag. Uwagi dotyczyły zarówno dokumentu aPZRP dla obszaru dorzecza Odry, jak i projektu Prognozy. Szczegółowy stan rozpatrzenia uwag złożonych przez GDOŚ zestawiono w Załączniku nr 4.

Stanowiska ww. organów zostały poddane analizie pod względem prawnym i środowiskowym. Przyczyniły się one do zmodyfikowania treści samej Prognozy oddziaływania na środowisko oraz znalazły także przełożenie na ustalenia projektu aPZRP dla obszaru dorzecza Odry. Szczegółowe wskazania zakresu i sposobu uwzględnienia w projekcie Planu opinii zawiera rozdział nr 5 oraz tabela Załącznika nr 4.

4. Posumowanie udziału społeczeństwa w SOOŚ oraz sposób uwzględnienia zgłoszonych uwag i wniosków

4.1. Przebieg procesu konsultacji społecznych w ramach SOOŚ

Udział społeczeństwa w procesie strategicznej oceny oddziaływania, której przedmiotem był projekt aktualizacji Planu zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Odry, zapewniony został zgodnie z postanowieniami art. 54 ust. 2 UOOŚ.

W celu zapewnienia możliwości jak najszerszego udziału społeczeństwa postępowaniu w zakresie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, podano do publicznej wiadomości, zgodnie z wymogami powołanej powyżej ustawy, informacje o przystąpieniu do sporządzania projektu planu i o jego przedmiocie oraz o możliwości składania wniosków poprzez: zawiadomienie w zamieszczone w ogólnopolskim dzienniku ekonomiczno-prawny pn. *Rzeczpospolita* w dniu 15.10.2021 r. oraz obwieszczenia umieszczone na: stronie projektu w Aktualnościach: <https://stoppowodzi.pl/rozpoczynamy-konsultacje-spoeczne-prognoz-oddziaływania-na-srodowisko-projektow-apzrp/> oraz na stronie PGW WP w Aktualnościach: <https://www.wody.gov.pl/aktualnosci/2167-rozpoczynamy-konsultacje-spoeczne-prognoz-oddziaływania-na-srodowisko-projektow-apzrp>.

W komunikacie o wyłożeniu projektu planu wraz z prognozą oddziaływania na środowisko do publicznego wglądu, podano podstawę prawną oraz wskazano informacje o:

- możliwościach zapoznania się z niezbędną dokumentacją sprawy i miejscu, w którym jest ona wyłożona do publicznego wglądu,
- możliwości składania uwag i wniosków,
- sposobie, miejscu i terminie składania uwag i wniosków,
- organie właściwym do rozpatrzenia uwag i wniosków,
- pozostawieniu bez rozpatrzenia uwag lub wnioski złożonych po upływie wyznaczonego terminu.

Zawiadomienie zawierało dodatkowo informację na temat stronu projektu www.stoppowodzi jako źródle szczegółowych informacji w temacie planowanych działań konsultacyjnych.

Wszyscy zainteresowani mogli zapoznać się z dokumentacją procedury udziału społeczeństwa w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Dokumentacja sprawy została wyłożona do publicznego wglądu w siedzibie Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej, ul. Żelazna 59A w Warszawie oraz udostępniona na stronie internetowej www.stoppowodzi.pl w zakładce dedykowanej SOOŚ. Ramy czasowe trwania konsultacji społecznych w ramach procedury SOOŚ, zgodnie z przepisami prawa – ustawą o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, trwały co najmniej 21 dni. Finalnie umożliwiono składanie uwag i wniosków przez 28 dni, obejmując okres od 15 października 2021 r. do 12 listopada 2021 r. Pierwotny termin konsultacji obejmował okres od 15 października 2021 r. do 5 listopada 2021 r. Zgodnie z oczekiwaniami społeczeństwa, decyzją Prezesa Wód Polskich termin uległ wydłużeniu o 7 dni.

W ogłoszeniach wskazano możliwości wnoszenia uwag, wniosków i zastrzeżeń przez wszystkich zainteresowanych, a także określono możliwe sposoby i termin ich składania. Ponadto określono, iż organem właściwym do rozpatrzenia wniesionych uwag i wniosków w ramach konsultacji społecznych jest Prezes Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie.

Społeczeństwo poinformowano o możliwości składania uwag korespondencyjnie, pocztą elektroniczną, ustnie do protokołu, a także poprzez formularz zgłaszania uwag w wersji online udostępniony na stronie internetowej projektu. Podany został adres korespondencyjny: Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie, Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej, Departament Ochrony przed Powodzią i Suszą, ul. Żelazna 59A, 00-848 Warszawa oraz miejsce składania uwag ustnie do protokołu (adres jak wyżej, pokój 4.10.2) a także adres strony internetowej z udostępnionym formularzem - www.stoppowodzi.pl oraz dedykowany procedurze adres mailowy: konsultacje_soos@stoppowodzi.pl.

Dodatkowo, w okresie konsultacji społecznych prowadzonych w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, zorganizowano trzy spotkania konsultacyjne w dniach 26, 27 i 28 października 2021 r. Ze względu na panujące obostrzenia związane ze stanem epidemicznym w okresie konsultacji społecznych, przeprowadzone zostały w formule online. W trakcie spotkań zaprezentowano ustalenia projektowanych dokumentów aPZRP i PZRP wraz z prognozami, w tym projekt aPZRP dla obszaru dorzecza Odry wraz z projektem Prognozy. Spotkania informacyjne zostały ukierunkowane tematycznie na wybrane obszary dorzeczy. Obszar dorzecza Odry był przedmiotem spotkań numer 3 w dniu 28 października 2021 r. Podczas każdego ze spotkań odbył się panel dyskusyjny w przedmiotowym zakresie, prowadzony w oparciu o pytania złożone poprzez chat.

Informacje szczegółowe, w tym o terminie i lokalizacji zaplanowanych trzech spotkań konsultacyjnych w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, podano do wiadomości publicznej poprzez stronę projektu <https://stoppowodzi.pl/>. Informacja została zamieszczona w Aktualnościach projektu, jak również informacje były stale dostępne na podstronie dedykowanej spotkaniom konsultacyjnym SOOŚ <https://stoppowodzi.pl/spotkania-konsultacyjne-soos/>. Również w zawiadomieniu opublikowanym w prasie zawarto informację o źródle informacji w zakresie planowanych działań konsultacyjnych. Do udziału w spotkaniu uprawniony był każdy zainteresowany. Przyjęta formuła online pozwoliła na zniesienie ograniczenia liczby uczestników. W celu dotarcia do jak najszerszego grona osób zainteresowanych ustaleniami dokumentów zrealizowano mailing zapraszający do udziału.

W grupie 2530 odbiorców znalazły się przede wszystkim jednostki samorządu terytorialnego (wszystkich szczebli), urzędy wojewódzkie, regionalne dyrekcje Lasów Państwowych, regionalne zarządy zlewni, resorty oraz stowarzyszenia powiązane z ochroną środowiska lub gospodarką wodną.

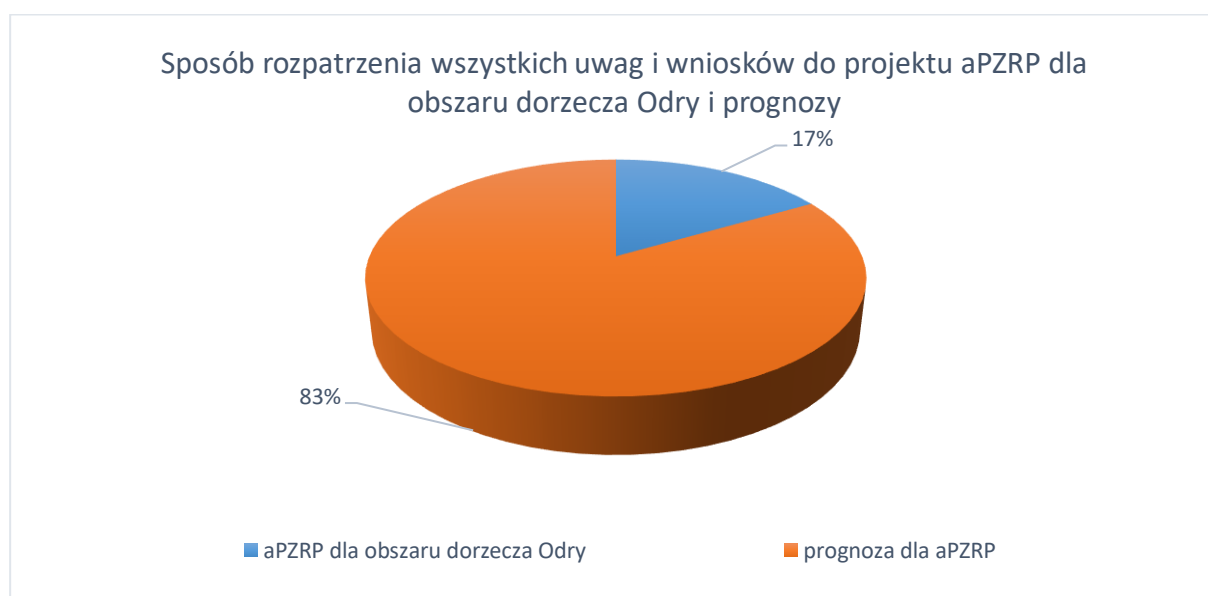
W trakcie spotkań zaprezentowano ustalenia projektów aktualizacji i Planów oraz najważniejsze wnioski i rekomendacje z Prognozy oddziaływania na środowisko, sporządzonej dla każdego projektu. Łącznie na spotkania zarejestrowało się 305 uczestników, na spotkanie dedykowane obszarowi dorzecza Odry i Łaby (data 28.10.2021) zarejestrowało 87 osób.

Łącznie we wszystkich trzech spotkaniach wzięło udział 396 osób, w tym członkowie zespołów sporządzających aPZRP jak i Prognozę oraz przedstawiciele PGW WP, w tym będących także prelegentami. W gronie uczestników spotkań byli przedstawiciele samorządów terytorialnych, administracji rządowej i instytucji publicznych, organizacji pozarządowych, jak i osoby prywatne. W spotkaniu dedykowanym obszarowi dorzecza Odry i Łaby (28.10.2021) uczestniczyło 127 osób.

4.2. Uwagi i wnioski złożone do projektu aPZRP i projektu Prognozy dla obszaru dorzecza Odry

W związku z udziałem społeczeństwa, w wyznaczonym terminie, z uwzględnieniem uwag zgłoszonych w ramach trzech spotkań konsultacyjnych zorganizowanych w ramach procedury Strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, do dokumentów dla obszaru dorzecza Odry otrzymano łącznie 114 uwag i wniosków. Przy czym do samego dokumentu aPZRP w liczbie 19, a do dokumentu Prognozy 95. Ze wszystkich uwag i wniosków 83% stanowiły uwagi do treści Prognozy.

Rysunek 1 Rozkład uwag i wniosków zgłoszonych w ramach konsultacji społecznych z podziałem na przedmiot uwagi

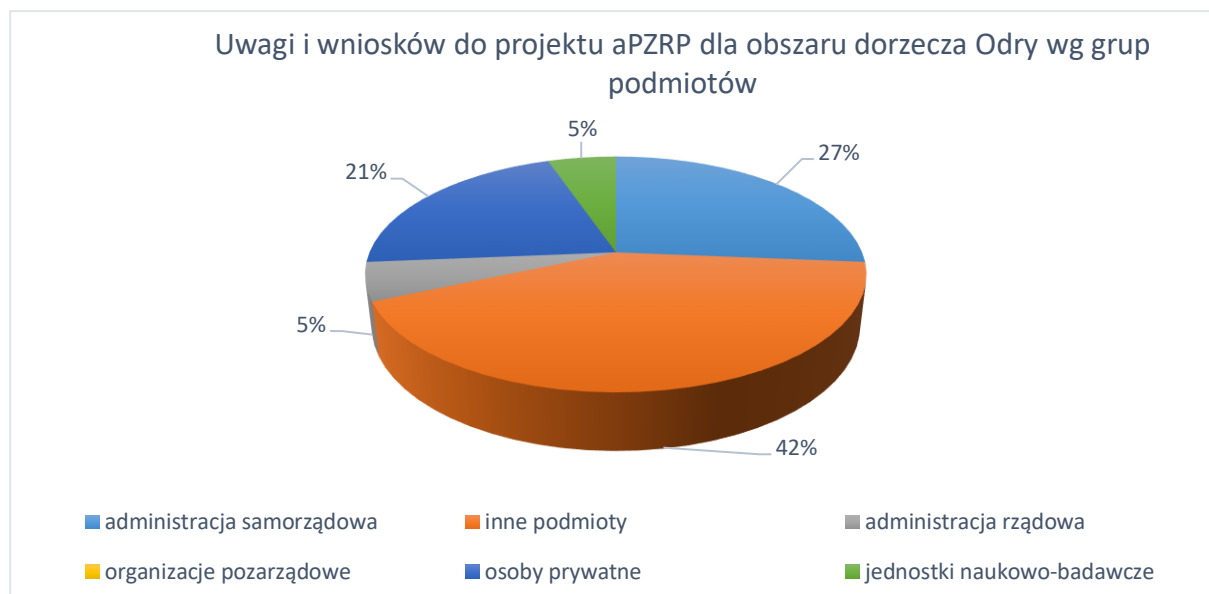

Ze względu na sposób złożenia uwagi wpłynęło dla obszaru dorzecza Odry:

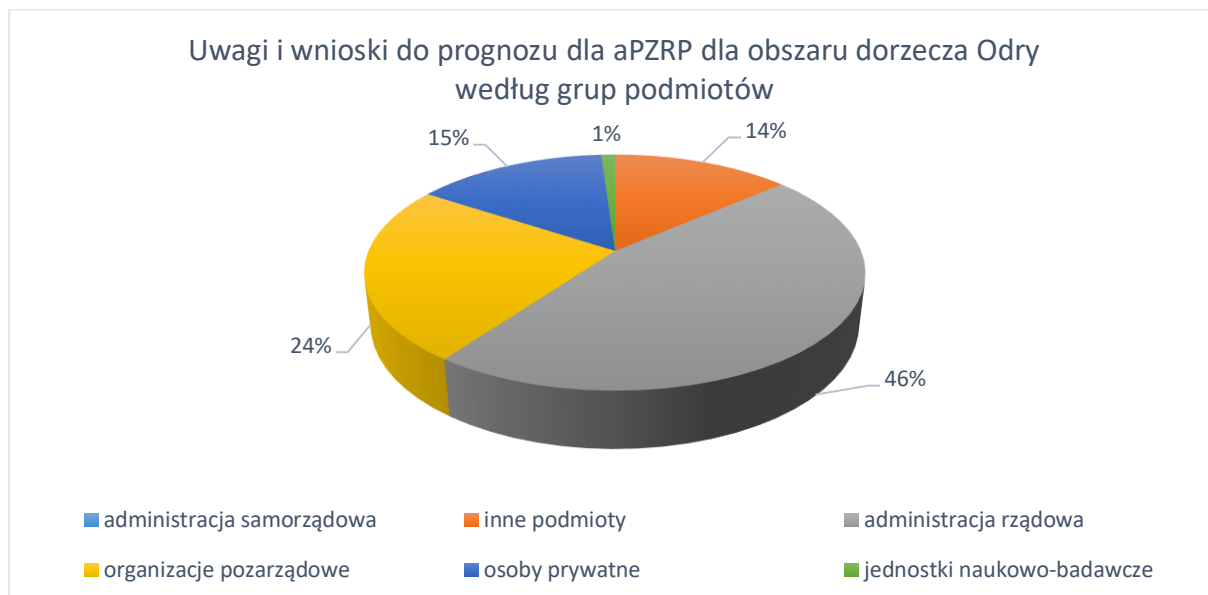
- w formie pisemnej: do Planu – 1 uwaga, do Prognozy- 0;
- drogą elektroniczną na dedykowany adres mailowy: do Planu – 10 uwag, do Prognozy – 20 uwag;
- drogą elektroniczną poprzez ePUAP: do Planu – 0 uwag, do Prognozy 16 uwag;
- poprzez formularz udostępniony na stronie internetowej: do Planu – 6 uwag, do Prognozy 56 uwag;
- w ramach czatu, podczas spotkań konsultacyjnych, zgłoszono 2 pytania do projektu aPZRP i 3 pytania do projektu prognozy. Pytania z czatu zostały ujęte w zestawieniu uwag i wniosków (Załącznik nr 5);
- ustnie do protokołu nie złożono żadnego wniosku.

Każdy zainteresowany mógł złożyć swoje wnioski lub uwagi, zarówno do projektów Planu, jak i prognozy. W toku prowadzonych konsultacji społecznych spłynęły uwagi od przedstawicieli m.in.: administracji samorządowej i rządowej, przedsiębiorców i spółek Skarbu Państwa, organizacji pozarządowych. Liczną grupę zainteresowanych stanowiły także osoby prywatne. Udział poszczególnych podmiotów zgłaszających uwagi do obu dokumentów prezentują poniższe wykresy.

Rysunek 2 Rozkład uwag i wniosków zgłoszonych w ramach konsultacji społecznych do projektu aPZRP według zgłaszającego

Rysunek 3 Rozkład uwag i wniosków zgłoszonych w ramach konsultacji społecznych do projektu Prognozy według zgłaszającego

Każda zgłoszona uwaga i każdy wniosek został zarejestrowany i ujęty w tabeli uwag i wniosków. Następnie został przekazany zespołowi ekspertów odpowiedzialnych za opracowanie dokumentu aPZRP i zespołowi ekspertów w zakresie Prognozy. Ostatecznie po analizie zgłoszonych uwag, Prezes PGW WP, rozpatrzył złożone uwagi zgodnie z zasadami określonymi w przepisach prawa i rozstrzygnął w następujący sposób:

dla projektu aPZRP dla obszaru dorzecza Odry:

- uwzględniono uwagi w liczbie – 11,
- częściowo uwzględniono uwagi w liczbie – 0,
- nie uwzględniono uwag w liczbie – 3,
- wyjaśniono uwagi w liczbie – 5;

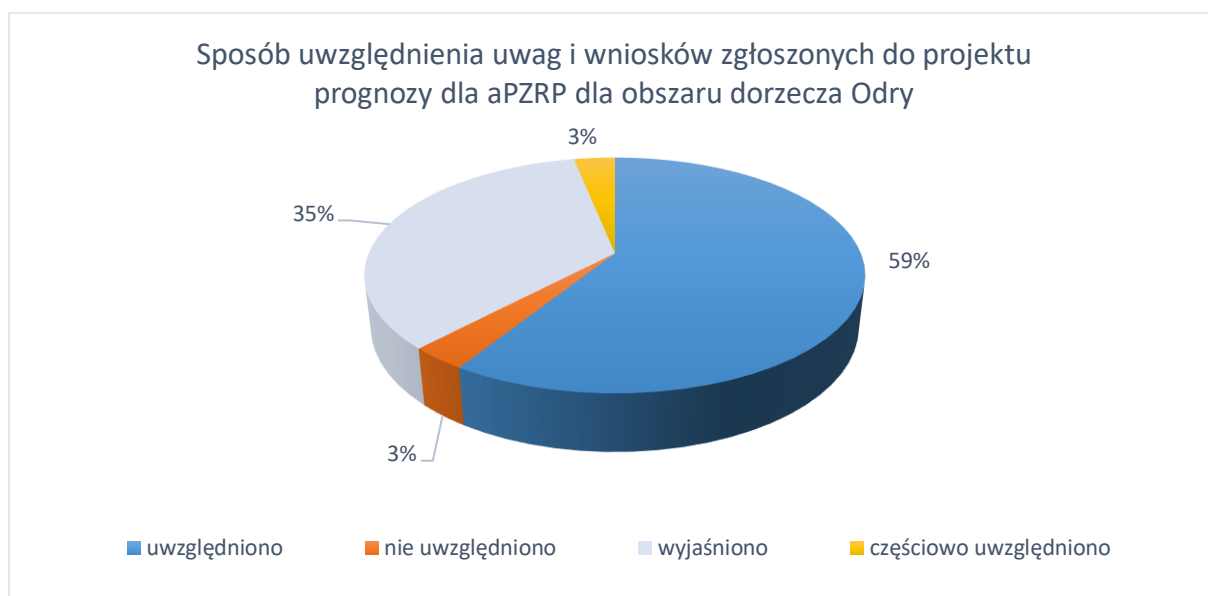
dla projektu Prognozy dla projektu aPZRP dla obszaru dorzecza Odry:

- uwzględniono uwagi w liczbie – 56,
- częściowo uwzględniono uwagi w liczbie – 3,
- nie uwzględniono uwag w liczbie – 3,
- wyjaśniono uwagi w liczbie – 33.

Rysunek 4 Rozkład uwag i wniosków zgłoszonych w ramach konsultacji społecznych do projektu aPZRP z podziałem na sposób rozpatrzenia

Rysunek 5 Rozkład uwag i wniosków zgłoszonych w ramach konsultacji społecznych do projektu Prognozy z podziałem na sposób rozpatrzenia

Uwagi dedykowane dokumentowi aPZRP dla obszaru dorzecza Odry koncentrowały się wokół poniższych zagadnień tematycznych:

- zmian uszczegóławiających zakres informacji zadań zawartych na listy ostatecznej inwestycji stanowiącej Załącznik nr 1 do aPZRP,
- postulatów rozszerzenia o nowe działania listy działań stanowiącej Załącznik nr 1 do aPZRP (postulowana działania tj. ochrona terenów zabudowanych, poldery, odbudowa

- naturalnej retencji, rewitalizacja zabezpieczeń brzegów, regulacja koryta, obwałowania, kształtowanie przekroju),
- doprecyzowanie liczby zbiorników, dla których w wyniku modelowania katastrof opracowane były mapy zagrożenia i ryzyka powodziowego,
- zaktualizowanie informacji w zakresie map zagrożenia powodziowego od awarii obiektów,
- zmian redakcyjnych ujednolicających zapisy w zakresie powierzchni OZP,
- zmian redakcyjnych ujednolicających zapisy dokumentów (dot. opisu zjawiska prędkości przemieszczania się fal),
- zmian redakcyjnych porządkujących i usprawniających treść bez wpływu na zakres przedmiotowy oraz cele określone w aPZRP,
- proceduralnych w zakresie rozpatrzenia uwag i wniosków wniesionych w 9- miesięcznych konsultacjach aPZRP,
- wpływu działań przeciwpowodziowych na warunki techniczne infrastruktury kolejowej.

Za zasadne i wymagające wprowadzenia zmian w projekcie aktualizacji Planu uznano wyniki stanu rozpatrzenia 58% ze wszystkich złożonych uwag i wniosków (uwzględnione i częściowo uwzględnione).

Złożone w ramach konsultacji społecznych SOOŚ uwagi i wnioski dedykowane dokumentowi Prognozy koncentrowały się wokół poniższych zagadnień:

- redakcyjny charakter dokumentu, porządkujące i usprawniające treść bez wpływu na zakres przedmiotowy oraz cele określone w aPZRP,
- rozbudowania wyjaśnień w zakresie lodołamania,
- ustaleń oddziaływań bezpośrednich i pośrednich w zakresie komponentu środowiska – krajobrazu,
- potrzeby wyjaśnienia lub dopracowania przyjętej w treści terminologii,
- zobowiązań w prawnych w zakresie zabezpieczenia wydm,
- kwestie związane z wykorzystaniem humusu,
- uszczegółowienia działań minimalizujących w zakresie sezonu lęgowego,
- proceduralnych związanych z publikacją ogłoszenia, (kanału komunikacji teleinformatycznej w zakresie podania do publicznej wiadomości informacji o możliwości składania uwag i wniosków),
- proceduralnych związanych z potrzebą wydłużenia terminu konsultacji,
- proceduralnych związanych z zakresem uwag,
- analizy efektywności ochrony przeciwpowodziowej oraz analizy przesłanek z art. 4.7 RDW,
- włączenia nietechnicznych metod zarządzania ryzykiem powodziowym,
- oceny oddziaływania na środowisko dla działania katalogowego związanego z lodołamaniami,
- nieścisłości w zakresie czytelności opisów działań w treści Załącznika 6B, zakresu danych ujętych w treści załącznika 6B,
- ogólnego poziomu szczegółowości przeprowadzonych analiz,
- oddziaływań transgranicznych,
- liczby zagrożonych wyginięciem gatunków zwierząt,

- przyjętych kryteriów dla oceny oddziaływań na środowisko w odniesieniu do obszarów chronionych,
- stopnia szczegółowości analiz oceny oddziaływań w zakresie obszarów objętych formami ochrony przyrody i oceny oddziaływań skumulowanych,
- zastosowania analogii rozwiązań przyjętych w kartach oceń środowiskowych dla potrzeb PZRP z 2016 r.,
- braku oceny efektywności działań przeciwpowodziowych wskazanych w aPZRP,
- ryzyka znaczącego negatywnego oddziaływania na obszary Natura 2000,
- rozwiązań alternatywnych wskazanych w Prognozie,
- poziomu szczegółowości przeprowadzonych analiz w zakresie infrastruktury kolejowej oraz potencjalnej ingerencji działań przeciwpowodziowych w infrastrukturę kolejową,
- braku ujęcia infrastruktury kolejowej w zakresie analizy oddziaływań skumulowanych,
- nie uwzględnienia w analizie spójności celów środowiskowych wskazanego dokumentu sektorowego dotyczącego kolei,
- ukierunkowania metodyki skutków realizacji Planu na skutki środowiskowe,
- do redakcyjnej strony dokumentu, w tym uwag doprecyzowujących treść,
- do graficznej strony dokumentu w zakresie sporządzonych map,
- do edycyjnej strony dokumentu w zakresie formatowania tekstu.

Za zasadne i wymagające wprowadzenia zmian w Prognozie uznano wyniki stanu rozpatrzenia 62% ze wszystkich uwag i wniosków (uwzględnione i częściowo uwzględnione) złożonych w ramach konsultacji SOOŚ.

Odniesienia szczegółowe do wszystkich zgłoszonych uwag i wniosków do obu dokumentów zostały zawarte w tabelach stanowiących treść Załącznika nr 5 do niniejszego Podsumowania.

4.3. Korekty dokumentu projektu aPZRP dla obszaru dorzecza Odry

58% otrzymanych uwag i wniosków złożonych do treści projektu aPZRP wymagała uwzględnienia, zdecydowanie mniej wyjaśnienia, a 16% nie zostało uwzględnionych. Największą pulę stanowiły uwagi i wnioski dla których stan rozpatrzenia był wyjaśniający (26%). Zebrane uwagi i wnioski w ramach konsultacji społecznych SOOŚ wpłynęły na finalny kształt przyjmowanego dokumentu. Większość uwag i wniosków wymagała wyjaśnienia bez konieczności zmian treści projektu Planu.

Zgłoszone w uwagi i wnioski zgodnie ze stanem rozpatrzenia przyjętym przez Prezesa Wód Polskich wprowadzono do projektu aPZRP dla obszaru dorzecza Odry.

Uwagi i wnioski dedykowane do projektu aPZRP dla obszaru dorzecza Odry koncentrowały się szczególnie wokół zmian na ostatecznej liście działań stanowiącej załącznik nr 1 do projektu aPZRP. Mianowicie, postulaty te dotyczyły kwestii zmian uszczegóławiających zakres informacji zadań zawartych na ostatecznej liście działań stanowiącej, a także rozszerzenia tej listy o nowe działania z zakresu ochrony terenów zabudowanych, poldery, odbudowę naturalnej retencji, rewitalizację zabezpieczeń brzegów, regulację koryt, obwałowania, kształtowanie przekroju koryt. Uwagi dotyczyły także tematu zaktualizowania informacji w zakresie map zagrożenia powodziowego od awarii obiektów, zmian redakcyjnych w obrębie projektowanego dokumentu bez wpływu na zakres przedmiotowy oraz cele określone w aPZRP.

Łącznie w drodze uwag i wniosków z konsultacji społecznych SOOŚ dokonano zmian w ustaleniach ostatecznej listy działań projektu aPZRP w liczbie 6 działań z których realizacji zrezygnowano w ramach aPZRP. W załączniku nr 6 do niniejszego podsumowania zamieszczono zestawienie zmian na ostatecznej liście działań projektu aPZRP, czyli działania usunięte lub dodane w wyniku konsultacji społecznych w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

Wszystkie wyjaśnienia odnoszące się do pozostałych uwag i wniosków zgłoszonych w ramach udziału społeczeństwa, zamieszczono w zestawieniu zawierającym formalny stan rozpatrzenia tj. w Załączniku nr 4 do niniejszego Podsumowania.

5. Sposób uwzględnienia w aPZRP ustaleń zawartych w Prognozie oddziaływania na środowisko

Zasadniczą podstawą prawną sporządzenia Prognozy oraz przeprowadzenia SOOŚ są przepisy prawa krajowego zawarte w przepisach Ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko – dalej: UOOŚ) oraz z przepisach prawa wspólnotowego (Dyrektywa 2001/42/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko – dalej Dyrektywa 2001/42/WE). W przepisach UOOŚ Art. 55. ust. 1. określono prawną powinność Wód Polskich przy opracowaniu planów zarządzania ryzykiem powodziowym do brania pod uwagę ustaleń zawartych w:

- a. prognozie oddziaływania na środowisko,
- b. opiniach organów, o których mowa w art. 57 i art. 58,
- c. wskazane do uwzględnienia zgodnie ze stanem rozpatrzenia uwagi i wnioski zgłoszone w związku z udziałem społeczeństwa.

Ustalenia zawarte w wyłożonym do konsultacji społecznych projekcie prognozy pod wpływem udziału społeczeństwa oraz opiniowania organów uległy zmianom. Zatem dopiero ostateczna wersja Prognozy brana była pod uwagę w tworzeniu ustaleń w finalnej wersji projektu aPZRP. Częściami dokumentu projektu Planu, na które ustalenia Prognozy wpływają przede wszystkim to:

- katalog działań służących osiągnięciu celów zarządzania ryzykiem powodziowym, w tym działań, o których mowa w art. 165 Prawa wodnego, z uwzględnieniem ich priorytetu, czyli:
 - działania katalogowe (ujęte w projekcie aPZRP w typy działań);
 - działania ostatecznej listy działań (ujęte w załączniku nr 1 do projektu aPZRP);
- opis koordynacji czynności związanych z kwestią oddziaływań transgranicznych na środowisko, jeżeli takie postępowanie zostało przeprowadzone;
- sformułowanie zaleceń w zakresie udoskonalenia ocenianego dokumentu lub rekomendacji w zakresie wdrażania (stosowania) jego ustaleń wraz z propozycją rozwiązań eliminujących lub minimalizujących negatywne oddziaływanie na środowisko;
- sformułowanie propozycji monitorowania środowiskowych skutków realizacji PZRP;

- całość ustaleń dokumentu pod kątem weryfikacji negatywnych przesłanek z art. 34 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, dla przyjęcia dokumentu – ogólnie ujmując, czyli przedstawienia ustaleń w zakresie odpowiedzi na pytanie czy projekt może znacząco negatywnie oddziaływać na obszar Natura 2000.

Projekt aPZRP dla obszaru dorzecza Odry pod wpływem ustaleń zawartych w Prognozie uległ następującym zmianom:

- załącznik nr 1 – w zakresie:
 - zmian kwalifikacji niektórych działań technicznych na nietechniczne ze wskazaniem na uszczegółowienie kwalifikacji działania (objaśnienia pod tabelą typów działań);
 - zmian zakresu załącznika przez rezygnację z realizacji 6 działań w ramach aPZRP; uzasadnieniem dla tej zmiany były:
 - a) zidentyfikowane kolizje tych działań z obszarami Natura 2000, a dla danego działania nie była wydana decyzja środowiskowa, ze wskazaniem, że działanie miało być realizowane poza obszarami problemowymi oraz że realizowałoby cel 1 zarządzania ryzykiem powodziowym;
 - b) wskazanie na usunięcie decyzją RZGW Bydgoszcz zgodnie z zaleceniami na etapie SOOŚ w efekcie wykonanej oceny dokumentacji środowiskowej;
 - uporządkowania zebranych inwestycji, korekt w zakresie informacji nt. działań – powtórzeń oraz nieścisłości;
- treści dokumentu projektu aPZRP – w zakresie:
 - uwzględnienie w dokumencie zaleceń z prognozy dotyczących wskaźników monitoringu skutków realizacji;
 - wprowadzono do treści projektu aPZRP rozdział dotyczący metod i częstotliwości przeprowadzania monitoringu skutków realizacji postanowień dokumentu – treść rozdziału w całości oddaje zakres rozdziału Prognozy, tj. rozdział 4 – Metody analizy skutków realizacji postanowień projektowanego dokumentu i częstotliwość jej przeprowadzania;
 - zmian i uzupełnień wynikających z treści uwag i wniosków wniesionych w ramach konsultacji społecznych projektu aPZRP, rozpatrywanych z odniesieniem do prowadzonej SOOŚ;

Dokument aPZRP dla obszaru dorzecza Odry został zmieniony uzupełniony, przy uwzględnieniu treści uwag, które wpłynęły w procesie konsultacji społecznych dokumentu oraz opinii GDOŚ. Na podstawie opinii GDOŚ wskazującej na potrzebę pogłębionych analiz dokonano podanych zmian w opisach typów działań oraz w ostatecznej liście działań stanowiącej załącznik do aPZRP dla obszaru dorzecza Odry. Wynikiem analiz są wprowadzone zmiany w zakresie kwalifikacji działań z listy załącznika nr 1 do typów działań katalogowych. Doprecyzowano także rodzaj zakres interwencji w zakresie rodzaju działań w kategoriach techniczne i nietechniczne ze wskazaniem na uszczegółowienie kwalifikacji działania (objaśnienia pod tabelą typów działań).

Prognoza wprowadziła do ustaleń aPZRP w celu unikania i minimalizowania negatywnych oddziaływań na środowisko, rekomendację w zakresie systemowego podejścia do nadania ochronie środowiska wysokiej rangi poprzez dodanie działań nietechnicznych tj. :

- 1) opracowania dokumentu o charakterze wytycznych dla wykonawców dokumentacji środowiskowych oceniających wpływ na środowisko działań technicznych wynikających z PZRP;
- 2) dla największych inwestycji: opracowanie planu zarządzania środowiskiem – czyli dokumentu zestawiającego między innymi wymagania ochrony środowiska wynikające z wielu decyzji administracyjnych oraz z przepisów.

Działania te wpisano w treści rozdziału nr 10.3 w aPZRP dedykowanego ustaleniom Prognozy OOŚ.

6. Uzasadnienie wyboru przyjętego dokumentu w odniesieniu do rozpatrywanych rozwiązań alternatywnych

Zgodnie z art. 51 ust. 2 pkt 3b UOOŚ prognoza powinna przedstawiać możliwości zastosowania rozwiązań alternatywnych w stosunku do rozwiązań zaproponowanych w projektowanym dokumencie. Rozwiązania alternatywne wraz z uzasadnieniem ich doboru oraz opisem metod dokonania ich wyboru powinny uwzględniać cele aPZRP i obszar, którego dotyczy oraz cele i przedmiot ochrony oraz integralność obszarów Natura 2000. UOOŚ dopuszcza możliwość wskazania braku alternatyw, co jednak powinno zostać odpowiednio uzasadnione wraz z wskazaniem trudności wynikających z niedostatków technik lub luk we współczesnej wiedzy.

Realizacja rozwiązań alternatywnych w stosunku do rozwiązań przyjętych w aPZRP powinna zapewnić osiągnięcie głównych celów sformułowanych w dokumencie, w co najmniej tym samym stopniu, jak działania wybrane do realizacji. Jednocześnie przy tworzeniu i wyborze rozwiązań alternatywnych należy uwzględnić kryterium ich jak najmniejszego wpływu (lub braku wpływu) na środowisko naturalne w przypadku ich realizacji.

Analiza możliwości zastosowania rozwiązań alternatywnych na poziomie celów

Analiza w zakresie alternatyw na poziomie celów aPZRP wskazała, iż nie jest możliwe zaproponowanie rozwiązań alternatywnych w zakresie sformułowanych celów zarządzania ryzykiem powodziowym.

Analiza możliwości zastosowania rozwiązań alternatywnych na poziomie katalogu typów działań

W ramach projektu aPZRP został opracowany katalog działań służących osiągnięciu celów zarządzania ryzykiem powodziowym (dla wszystkich dokumentów projektów Planów opracowanych w II cyklu PZRP ustalono taki sam zakres katalogu działań służących osiągnięciu celów zarządzania ryzykiem powodziowym od strony powodzi zachodzących), które stanowią zbiór działań technicznych i nietechnicznych zbudowany, zgodnie z przyjętą metodyką², przy uwzględnieniu pierwszeństwa stosowania środków nietechnicznych przed technicznymi oraz takich czynników, jak zagrożenie powodziowe, ekspozycja na zagrożenie powodziowe, wrażliwość na skutki powodzi, efektywność systemu powodziowego rozumiana jako zdolność (organizacyjna, finansowa, prawna) dostosowania się do obecnego

² Zaktualizowana metodyka aPZRP opracowana w ramach Podzadania 1.1.1. Weryfikacja i aktualizacja wykorzystanej w I cyklu planistycznym „Metodyki opracowania planów zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszarów dorzeczy i regionów wodnych w wersji 4.0”, Warszawa, grudzień 2020.

lub przewidywanego zagrożenia powodziowego w celu zmniejszenia negatywnych skutków powodzi (podniesienie świadomości i wiedzy mieszkańców).

Typy działań w katalogu wynikają z obowiązujących przepisów dotyczących zarządzania ryzykiem powodziowym oraz zostały sformułowane zgodnie z ustaloną metodyką w oparciu o zweryfikowany i zaktualizowany katalog PZRP z I cyklu oraz szeroki zakres informacji pochodzących z ankiet i innych opracowań przygotowanych dla potrzeb aktualizacji Planu. Z tego względu na etapie przeprowadzonej Prognozy nie można było zaproponować rozwiązań alternatywnych dla sformułowanych typów działań, które w równym stopniu zapewniłyby osiągnięcie zakładanych celów przy uwzględnieniu istniejących uwarunkowań prawnych, instytucjonalnych czy finansowych.

Analiza możliwości zastosowania rozwiązań alternatywnych na poziomie działań zamieszczonych na ostatecznej liście (załącznik 1 do projektu aPZRP)

Z punktu widzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko i faktu, że celem analizy rozwiązań alternatywnych w ramach Prognozy jest zaproponowanie alternatyw dla rozwiązań, których realizacja wiąże się z ryzykiem znaczącego negatywnego wpływu na środowisko, najistotniejszym etapem była analiza wariantów działań, w której wzięto pod uwagę także kryteria dotyczące środowiska. Zrealizowane na etapie przygotowania projektu aPZRP opracowanie propozycji wariantowych rozwiązań zostało poprzedzone analizą przestrzennego rozkładu ryzyka powodziowego i zdefiniowaniem obszarów problemowych. Według założeń metodycznych opracowania aPZRP stworzono warianty dla każdego obszaru problemowego, tj.:

- Wariant „zerowy” obejmujący istniejący na koniec roku 2019 stan zabudowy hydrotechnicznej, przy założeniu bieżącej realizacji działań utrzymaniowych zgodnie z Planem Utrzymania Wód,
- Wariant mieszany (działania nietechniczne i techniczne) „miękki” obejmujący realizację działań nie oddziałujących negatywnie na warunki hydromorfologiczne lub poprawiających warunki hydromorfologiczne (jak przebudowa istniejących obwałowań, zwiększanie rozstawu obwałowań, wykonanie kanałów ulgi, wykonanie polderów i suchych zbiorników retencyjnych),
- Wariant mieszany (działania nietechniczne i techniczne) „twardy” obejmujący również działania techniczne mogące negatywnie oddziaływać na warunki hydromorfologiczne (jak wykonanie wielozadaniowych zbiorników retencyjnych, stopni wodnych oraz nowych odcinków obwałowań).

Warianty planistyczne zostały następnie poddane analizie kosztów i korzyści mającej na celu potwierdzenie racjonalności ekonomicznej ich zastosowania. A w dalszym etapie przeprowadzono analizę wielokryterialną, która miała na celu wybór najbardziej optymalnych pod wieloma względami rozwiązań (w tym przy uwzględnieniu aspektów środowiskowych) i przy tym najbardziej skutecznych w ograniczeniu ryzyka powodziowego w obszarach problemowych. Tym samym osiągnięcie celów aPZRP jest uzależnione od ich kompleksowego wdrożenia działań w tych obszarach.

Na ostatecznej liście działań aPZRP znalazły się warianty działań ocenione w wyniku analizy wielokryterialnej ale także znalazły się na niej również działania, które nie zostały poddane, zgodnie z założeniami metodycznymi, analizie wielokryterialnej. Są wśród nich również działania techniczne, między innymi, planowane poza wyznaczonymi obszarami problemowymi. Działania te w większości przypadków są na wczesnym etapie przygotowania

i nie są jeszcze określone ich dokładne parametry lokalizacyjne oraz nie zostały przyjęte konkretne rozwiązania techniczne. Szczegółowe rozwiązania alternatywne analizowane będą dla każdego z działań indywidualnie na etapie sporządzania raportu oceny oddziaływania na środowisko.

Dla działań w odniesieniu do których wyniki oceny wykazały możliwość wystąpienia prawdopodobnego, negatywnego oddziaływania na integralność obszaru Natura 2000, na etapie opracowania projektu aPZRP przeprowadzono analizę możliwych do realizacji wariantów alternatywnych. Natomiast dla działań, dla których nie określono rozwiązań alternatywnych, które równocześnie w świetle wymogów nadrzędnego interesu publicznego powinny być realizowane, wskazano rozwiązania kompensacyjne mające na celu zachowanie lub wzmocnienie spójności obszarów Natura 2000. Równocześnie w projekcie aPZRP dla obszaru dorzecza Odry wskazuje się, że potrzeba realizacji celów o randze nadrzędnego interesu publicznego, odnoszących się do zdrowia ludzkiego i bezpieczeństwa publicznego uznawana jest za ważniejszą dla społeczeństwa od spełnienia celów ochrony obszarów Natura 2000. Co na etapie opracowania Planu uznano za argument opuszczający realizację planowanych działań nawet w przypadku zaistnienia znaczącego oddziaływania na cele ochrony obszarów Natura 2000.

Ze względu na ryzyko wystąpienia znaczących negatywnych oddziaływań niektórych z planowanych przedsięwzięć na cele i przedmioty ochrony obszarów chronionych oraz jednolitych części wód należy wziąć pod uwagę zastosowanie korzystniejszych dla środowiska alternatyw. W Prognozie zaproponowano różne rozwiązania alternatywne, szczególnie dla działań technicznych, które mogą przyczynić się do ich mniejszej presji na środowisko.

Korzystniejsze środowiskowo alternatywy dla działań technicznych, takich jak zbiorniki retencyjne, budowle poprzeczne, prace związane z regulacją i kształtowaniem koryta będą stanowiły działania proprzyrodnicze (jako nietechniczne metody zarządzania ryzykiem powodziowym) w tym renaturyzacja rzek i dolin rzecznych, odtwarzanie terenów zalewowych, mokradeł, zalesianie, tworzenie mikro-retencji. Dla realizacji planowanych działań na rzecz ochrony i zwiększania naturalnej retencji oraz przywracania naturalnych warunków przepływu (na terenach zurbanizowanych, w tym miast) przywracania naturalnych parametrów morfologicznych rzek i ekosystemów dolinowych, opracowano w ramach pierwszego cyklu PZRP zgodnie z wymogiem części pn. „Instrumenty wspomagające realizację działań”, metodyki identyfikacji obszarów priorytetowych o największym potencjale retencyjnym oraz obszarów przeznaczonych do renaturyzacji w dolinach rzecznych (KZGW 2020).

W Prognozie zaproponowano alternatywne działania dla zbiorników retencyjnych tj. budowa suchych zbiorników lub polderów – w takim też kierunku powinny zmierzać analizy rozwiązań alternatywnych w sytuacjach, gdy nie jest możliwa budowa zbiorników retencyjnych. Inwestycje typu zbiorniki retencyjne czy stopnie wodne są inwestycjami wielozadaniowymi, realizującymi nie tylko cele przeciwpowodziowe i na dalszych etapach postępowania administracyjnego powinny być badane rozwiązania alternatywne dotyczące nie tylko funkcji przeciwpowodziowej.

Na terenach miejskich alternatywnie dla realizacji budowli hydrotechnicznych bądź równolegle z nimi, zaproponowano rozważenie działań w zakresie realizacji błękitno-zielonej infrastruktury. Z kolei dla inwestycji na terenach rolnych zaproponowano alternatywne rozwiązania typu m.in. oczka wodne, zalesienia i zakrzewienia śródpolne, zabiegi agrotechniczne.

Należy mieć na uwadze, że nie zawsze zastosowanie działań alternatywnych, które wywierają mniejszą presję na środowisko jest wystarczające, by wypełnić realizację celów głównych zarządzania ryzykiem powodziowym i zapewnić ochronę przeciwpowodziową w obszarach problemowych. Nieuniknione wtedy będzie zastosowanie działań technicznych, które mogą wyrzucić presję na środowisko, co z kolei powinno zostać szczegółowo przeanalizowane w trakcie procesu inwestycyjnego.

W wyniku uwag i wniosków zgłoszonych w ramach konsultacji społecznych SOOŚ oraz wydanych opinii organów dla kilku działań zmieniono zakres działań lub zrezygnowano z realizacji w ramach aPZRP niektórych działań mając na uwadze presję środowiskową.

Bezpośrednim wynikiem ustaleń Prognozy dla uzasadnienia przyjęcia projektu aPZRP dla obszaru dorzecza Odry są:

- I. Stwierdzenie, iż ustalenia projektu aPZRP nie kolidują z polityką ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju, natomiast mogą sprzyjać jej wdrażaniu w pośredni lub bezpośredni sposób;
- II. Ustalenia omawianego dokumentu nie generują negatywnego oddziaływania na komponenty środowiska takie jak: ludzie, dobra materialne czy zabytki. Przewiduje się wyłącznie pozytywne skutki w szczególności w zakresie zwiększenia bezpieczeństwa, ochrony zdrowia i jakości życia ludzi. Natomiast poszczególne działania inwestycyjne potencjalnie mogą się wiązać z wystąpieniem niekorzystnych oddziaływań, które mogą się pojawić na etapie prac budowlanych;
- III. Działania i przedsięwzięcia inwestycyjne wynikające z ocenianego dokumentu w większości mają status „przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko”, co oznacza, że przed ich realizacją niezbędne jest uzyskanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach (której niejednokrotnie będzie towarzyszyło przeprowadzenie oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko), a także w większości przypadków uzyskania zgody wodnoprawnej, czy zezwolenia na usunięcie drzew i krzewów, lub/i zezwoleń na odstępstwo od zakazów dotyczących ochrony gatunkowej. Powyższe oznacza, że istniejące przepisy o ochronie środowiska ustanawiają system, w ramach którego indywidualnie rozpatruje się wpływ poszczególnych zamierzeń na środowisko i ocenia się jego akceptowalność, a także ustanawia się indywidualne warunki z zakresu zapobiegania, minimalizowania i kompensowania oddziaływań środowiskowych i ich skutków;
- IV. Nie wykazano ryzyka generowania skutków w postaci znaczącego negatywnego oddziaływania na obszary Natura 2000. Ewentualne negatywne oddziaływania są możliwe do uniknięcia, zminimalizowania lub zrekompensowania. Realizacja ustaleń ocenianego dokumentu nie powinna spowodować znaczącego negatywnego oddziaływania na cel i przedmiot ochrony obszarów Natura 2000 oraz na inne obszarowe formy ochrony przyrody i na korzyści ekologiczne (pod warunkiem zastosowania rekomendacji ustalonych w Prognozie). Natomiast na etapie oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko, ocen oddziaływania na obszary Natura 2000 lub zgód i zgłoszeń wodnoprawnych będą prowadzone dokładne analizy zgodności z celami środowiskowymi obszarów chronionych i jednolitych części wód. Jest to słuszne ze względu na fakt, że wskazanie w projekcie aPZRP działań nie określa dokładnie lokalizacji i charakterystyki przedsięwzięcia, harmonogramu prac, rozwiązań minimalizujących wpływ na środowisko itp., a zatem nie ma podstaw by na etapie

strategicznej oceny oddziaływania na środowisko zakładać, że z pewnością dojdzie do naruszenia podstawowych zasad ochrony środowiska wymuszających konieczność zastosowania odstępstw określonych w przepisach o ochronie przyrody;

- V. Wariantem niekorzystnym dla społeczeństwa byłoby odstępianie od realizacji aPZRP. Byłoby to utracenie szansy na kontynuację wdrażania działań z zakresu ochrony przeciwpowodziowej. Korzyści wynikające z wdrożenia dokumentu znacznie przewyższą potencjalne negatywne oddziaływania, które we wszystkich przypadkach, poprzez zastosowanie odpowiednich środków, mogą zostać ograniczone do minimum;
- VI. Istnieje możliwość zastosowania dodatkowych rozwiązań związanych z wprowadzeniem prośrodowiskowych zapisów do treści aPZRP oraz związanych z wdrażaniem ustaleń aPZRP, które mogą przyczynić się do zagwarantowania i wzmocnienia pozytywnych skutków realizacji tego dokumentu;
- VII. Omawianego projektu aPZRP nie można rozpatrywać w oderwaniu od całościowej polityki ochrony środowiska. Oceniany dokument jest narzędziem już przyjętej polityki (określonej w innych dokumentach strategicznych) i służy do zwiększenia ilości oraz rodzajów działań z ochrony przeciwpowodziowej na terenach zagrożenia powodzią.

Mając na uwadze powyższe, rekomenduje się dalsze wdrażanie analizowanego dokumentu oraz jego ciągłe doskonalenie zgodnie ze wskazanymi wyżej rekomendacjami, a także kontynuację działań wynikających z aPZRP w kolejnych cyklach planistycznych.

7. Informacja w zakresie postępowania dotyczącego transgranicznego oddziaływania na środowisko

W Prognozie poddano analizie możliwość wystąpienia transgranicznego oddziaływania na środowisko jako efektu realizacji inwestycji ujętych w projekcie aktualizacji Planu zarządzania ryzykiem powodziowym na obszarze dorzecza Odry. Konieczność przeprowadzenia transgranicznej oceny oddziaływania na środowisko dla dokumentów strategicznych wynika z art. od 113 do 117a UOoŚ.

Możliwość wystąpienia oddziaływań transgranicznych jest związana z miejscem realizacji ocenianego przedsięwzięcia. W związku z powyższymi potencjalnymi źródłami oddziaływań mogłyby być głównie przedsięwzięcia realizowane bezpośrednio na granicy państwa lub w jej bezpośrednim sąsiedztwie, o ile skala oddziaływania byłaby na tyle duża, że powodowałaby wystąpienie mierzalnych/odczuwalnych skutków o zasięgu wykraczającym poza teren kraju.

Zgodnie z art. 173 ust. 15 Prawa wodnego „działania służące osiągnięciu celów zarządzania ryzykiem powodziowym zawarte w planach zarządzania ryzykiem powodziowym nie mogą wpływać na znaczące zwiększenie ryzyka powodziowego na terytorium innych państw, z wyłączeniem przypadków, w których te działania zostały uzgodnione w ramach współpracy, o której mowa w ust. 10 i 11”. W podanych ustępach Prawo wodne wskazuje na obowiązek podjęcia przez ministra właściwego do spraw gospodarki wodnej, współpracy z organami właściwymi tych państw w celu albo przygotowania jednego wspólnego międzynarodowego planu zarządzania ryzykiem powodziowym albo zestawu skoordynowanych ze sobą PZRP lub też „zapewnienia koordynacji w jak największym stopniu na poziomie międzynarodowego obszaru dorzecza planu zarządzania ryzykiem powodziowym obejmującego obszar dorzecza znajdujący się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.”

Dla obszaru dorzecza Odry, które ma charakter międzynarodowy, potencjalne oddziaływanie transgraniczne zostało zweryfikowane w kontekście inwestycji zlokalizowanych w pobliżu granicy z Republiką Federalną Niemiec oraz Republiką Czeską. Zidentyfikowano 43 działania z ostatecznej listy działań aPZRP dla obszaru dorzecza Odry znajdujących się w zasięgu bufora wewnętrznego 10 km od granic Polski, czyli działania których realizacja i funkcjonowanie mogłoby potencjalnie być źródłem oddziaływania mającego zasięg transgraniczny.

Konieczność realizacji wymienionych inwestycji przeciwpowodziowych wynika z nadrzędnego interesu społecznego, którym jest ochrona przed powodzią ludzi i ich mienia oraz infrastruktury technicznej. Zakres wytypowanych inwestycji przeciwpowodziowych obejmuje między innymi wykonanie różnego rodzaju prac związanych z regulacją cieków, polegających na odbudowie koryta rzeki, ustabilizowaniu linii brzegowych czy też budowy zbiorników, kształtowaniu przekroju podłużnego i poprzecznego oraz układu poziomego koryta, a także obwałowaniami przeciwpowodziowymi.

Jedynym przedsięwzięciem w aPZRP, które może powodować oddziaływanie transgraniczne (oddziaływania w zakresie zmiany reżimu hydrologicznego i warunków fizykochemicznych w korycie, a także na obszary Natura 2000), jest zaplanowane już w I cyklu planistycznym przedsięwzięcie pn.: „Prace modernizacyjne na Odrze granicznej (PPI_28 – nr działania wg załącznika nr 1 do projektu aPZRP). Zostało ono zaplanowane zgodnie z założeniami polsko-niemieckiej Aktualizacji koncepcji regulacji cieków Odry Granicznej opracowanej przez niemiecki Federalny Instytut Budownictwa Wodnego w Karlsruhe (Koncepcja BAW), wykonanej w 2014 roku.)

Inwestycja, poza realizacją działań związanych z zapewnieniem bezpieczeństwa przeciwpowodziowego, jest konsekwencją realizacji postanowień „Umowy między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Federalnej Niemiec o wspólnej poprawie sytuacji na drogach wodnych na pograniczu polsko-niemieckim (ochrona przeciwpowodziowa, warunki przepływu i żeglugi)” podpisanej w Warszawie dnia 27 kwietnia 2015 r. (dalej: Umowa), w ramach której zaplanowano kompleksową przebudowę zabudowy regulacyjnej granicznego odcinka rzeki Odry na łącznej długości ok. 95 km. Umowa wskazuje potrzebę utrzymania i odtworzenia takiej zabudowy po obu stronach Odry, zarówno polskiej, jak i niemieckiej. Zamierzenie to jest zatem efektem potrzeby realizacji celu dot. ochronny przeciwpowodziowej, który leży po stronie zarówno polskiej, jak i niemieckiej.

Przedsięwzięcia przewidziane w PZRP do realizacji w pierwszym cyklu planistycznym, które przez wzgląd na charakter i położenie stwarzają potencjalne ryzyko wystąpienia oddziaływań o charakterze transgranicznym, były i są przedmiotem uzgodnień z Republiką Federalną Niemiec; wypracowane zostały wspólnie (jak wskazano powyżej m.in. w ramach Umowy z roku 2015) i uzgodnione ze świadomością presji wywieranych na środowisko, mogących się objawić na obszarach poszczególnych państw, wraz z osiągnięciem konsensusu w tym zakresie. Ujęte w aPZRP poddane zostało ocenie w kontekście transgranicznym, a jej wyniki zostały uwzględnione w wydanej decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach.

Należy podkreślić, iż każdorazowo na etapie poprzedzającym wydawanie pozwolenia na budowę czy pozwolenia wodnoprawnego dla planowanych inwestycji, zostanie zweryfikowana i określona konieczność uzyskania decyzji środowiskowej oraz przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko. W przypadku braku konieczności uzyskiwania decyzji środowiskowej na etapie pozwolenia na budowę lub pozwolenia

wodnoprawnego nastąpi analiza i rozważenie czy zamierzenie może potencjalnie oddziaływać na obszary Natura 2000. Pozwoli to na precyzyjną identyfikację zagrożeń oraz zaplanowanie działań zapobiegających, ograniczających lub kompensujących negatywne oddziaływania, gdyby takie miały wystąpić. Etap ten, dzięki posiadaniu szczegółowej wiedzy na temat realizowanych zamierzeń będzie dawał również możliwość zweryfikowania i ustalenia ich oddziaływań, a w konsekwencji określenia ewentualnej potrzeby uruchomienia procedury w kontekście przeprowadzenia transgranicznej oceny oddziaływania na środowisko dla każdej inwestycji.

W odniesieniu do wszystkich działań zlokalizowanych w bliskości granic kraju (43 działania) w podsumowaniu umieszczonym w Prognozie zawarto stwierdzenie, iż do nich wszystkich na etapie przystąpienia do ich oceny szczegółowej powinny być wykonane analizy możliwości ewentualnego oddziaływania na środowisko Republiki Federalnej Niemiec i/lub Republiki Czeskiej. Posiadane na obecnym etapie informacje nie dają podstaw do uznania, że wpływ ten ma miejsce lub jest na tyle istotny, aby dawał podstawy do uznania, że konieczne jest przeprowadzenie oceny w kontekście transgranicznym. Identyfikacja oraz skala ewentualnych zagrożeń może być określona dopiero po przeprowadzeniu dokładnych analiz uwzględniających lokalne uwarunkowania środowiskowe każdego kraju w danej części obszaru dorzecza Odry.

Współpraca w zakresie transgranicznych ocen oddziaływania na środowisko z wymienionymi państwami odbywa się na mocy przyjętych przez Polskę Konwencji (z Espoo i helsińskiej) oraz dodatkowo w przypadku Republiki Federalnej Niemiec: Umowy między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Federalnej Niemiec o realizacji Konwencji o ocenach oddziaływania na środowisko w kontekście transgranicznym z dnia 25 lutego 1991 r., sporządzonej w Neuhausen am Rheinfall dnia 11 kwietnia 2006 r. (Dz .U. z 2007 r. Nr 232, poz. 1709).

W efekcie przeprowadzonych analiz stwierdzono, iż zarówno realizacja inwestycji z załącznika nr 1 do projektu aPZRP, jak i pozostałych działań z katalogu działań dla obszaru dorzecza Odry nie spowoduje wystąpienia negatywnego oddziaływania na poszczególne komponenty środowiska na obszarze państw sąsiednich. Ponadto planowane działania w ramach projektu aPZRP mają prowadzić do długofalowej poprawy i ochrony zarządzania ryzykiem powodziowym, które wpisuje się w zakres współpracy i współdziałania obu państw.

8. Propozycje metod i częstotliwości przeprowadzania monitoringu skutków realizacji postanowień dokumentu

Metodyka skutków realizacji aPZRP w zakresie oddziaływania na środowisko skupiona jest na typach działań i działaniach listy ostatecznej, ujętych w kategorii przedsięwzięć. Monitoring zaproponowany w ramach SOOŚ zakłada analizy identyfikacji i oceny skutków (pozytywnych i negatywnych) tych działań na poszczególne elementy środowiska.

Monitoring powinien także śledzić efektywność realizowanych działań minimalizujących negatywne oddziaływanie realizacji ustaleń aPZRP na środowisko. Jednocześnie należy uwzględnić miejsce na możliwość wystąpienia w przyszłości a obecnie trudnych do przewidzenia, szczególnych sytuacji (w tym oddziaływania sił niezależnych) wpływających na ryzyko powodziowe oraz na stan środowiska. Sytuacje te powinny być także wykazywane i opisywane w ramach monitoringu skutków środowiskowych realizacji działań aPZRP. Pod

uwagę należy brać także możliwość wystąpienia oddziaływań transgranicznych czy skumulowanych.

W ramach metod analizy skutków środowiskowych realizacji aktualizacji Planu bazę powinna stanowić analiza stanu wyjściowego środowiska (w rozbiciu na jego elementy), określonego przed rozpoczęciem realizacji nowych działań i przedsięwzięć zaplanowanych w aPZRP. Dla działań rozpoczętych w poprzednim cyklu planistycznym należy dokonać analizy porównawczej zmian stanu środowiska z poprzedniego okresu planowania względem aktualnego stanu. Analiza stanu wyjściowego środowiska to pierwszy mierzalny zbiór danych do weryfikacji konsekwencji środowiskowych realizacji Planu.

Wydzielono 2 grupy wskaźników opisujących stan elementów środowiska w kontekście przewidywanych jego zmian pod wpływem realizacji postanowień dokumentu, tj.: wskaźniki środowiskowe i wskaźniki społeczno-gospodarcze. Wskaźniki środowiskowe – odnoszące się do charakterystyk zjawiska wezbrań i powodzi oraz opisujące zmiany w zasięgu obszarów zalewu czy w odniesieniu do JCWP czy liczby, stanu budowli przeciwpowodziowych i urządzeń wodnych. Oraz stanowiące jednocześnie składowe analizy ryzyka powodziowego wskaźniki społeczno-gospodarcze, które odnoszą się do ujęcia liczbowego skutków środowiskowych w zakresie wpływu na dobra materialne i dobra kultury oraz liczby mieszkańców i ich jakości życia, zdrowia.

Natomiast do monitorowania zakresu oddziaływania na środowisko wynikającego z realizacji zaplanowanych w aPZRP działań proponuje się zastosowanie wyselekcjonowanych spośród wskaźników rezultatu (RA) ustalonych w aPZRP, w podziale na 6 grup typów działań: nietechnicznych o znaczeniu organizacyjno-formalnym, edukacyjnych, związanych ze zwiększaniem retencji, nakierowanych na zagadnienia analityczne i bazodanowe, związane z zarządzaniem kryzysowym, systemami monitoringu i prognoz, wskazujących na techniczny wymiar przyszłych przedsięwzięć.

Interpretacja wyników analizy z wykorzystaniem ww. wskaźników powinna wykazywać porównanie ze stanem wyjściowym i określać kierunek oraz intensywność oddziaływania na poszczególne i właściwe dla danego działania elementy środowiska.

W odniesieniu do przedsięwzięć kwalifikowanych do grupy mogących lub znacząco oddziałujących na środowisko najistotniejsze będzie na etapie prowadzenia projektu inwestycyjnego poprawne i skrupulatne przeprowadzenie procedur środowiskowych, opracowanie kompletnej dokumentacji środowiskowej oraz ewentualne w zależności od zakresu ustaleń decyzji administracyjnej nałożenie obowiązku przeprowadzenia analizy porealizacyjnej.

Jednocześnie w ramach monitoringu należy uwzględnić miejsce na możliwość wystąpienia w przyszłości a obecnie trudnych do przewidzenia, szczególnych sytuacji (w tym oddziaływania sił niezależnych) wpływających na ryzyko powodziowe oraz na stan środowiska. Sytuacje te powinny być także wykazywane i opisywane w ramach monitoringu skutków środowiskowych realizacji działań aPZRP. Pod uwagę należy brać także możliwość wystąpienia oddziaływań transgranicznych czy skumulowanych.

Pierwszy i najszerszy horyzont czasowy ma monitoring związany z podsumowaniem I cyklu planistycznego, tj. okresu 2022-2027. Regulacje w tym zakresie ustalone są cyklicznością aktualizacji planów zarządzania ryzykiem powodziowym.

Dla wypełnienia obowiązku sprawozdawczości prowadzonej na szczeblu rządowym i lokalnym zastosowanie mają przepisy ustawy Prawo wodne, tj.:

- a) przygotowanie informacji o gospodarowaniu wodami w zakresie realizacji aPZRP/PZRP oraz stanu ochrony ludności i mienia przed powodzią i suszą przedkładanej Sejmowi przez ministra właściwego w sprawach gospodarki wodnej, w trybie art. 353 ust. 2 pkt 6 i 7 Prawa wodnego, w okresach co dwa lata nie później niż do 31 sierpnia;
- b) sprawozdania Wód Polskich z działalności za rok poprzedni, przedkładane ministrowi właściwemu w sprawach gospodarki wodnej, w trybie art. 240 ust. 14 Prawa wodnego, w terminie do 30 czerwca roku następnego;
- c) roczne sprawozdania z działań podejmowanych na terenie powiatu, przedkładane radzie powiatu przez kierownika nadzoru wodnego w trybie art. 250 ust. 10 i 11 Prawa wodnego, w terminie do końca drugiego kwartału następującego po roku sprawozdawczym;
- d) monitoring aPZRP (zgodnie z ustawą Prawo wodne w ramach prac nad opracowaniem aPZRP w ramach przeglądu PZRP z poprzedniego cyklu oraz monitoringu skutków realizacji planów na środowisko)³.

Z punktu widzenia monitorowania skutków dla środowiska realizacji poszczególnych działań aPZRP, istotne znaczenie będą miały zakresy monitoringu elementów środowiska związane z badaniem stanu rzek oraz obserwacją elementów oceny stanu wód powierzchniowych i podziemnych. Element bardzo ważny dla monitoringu skutków realizacji aPZRP na środowisko stanowi ocena stanu siedlisk przyrodniczych w zakresie oceny potencjalnych skutków dla tego komponentu środowiska. Ocena ta realizowana jest w ramach kompetencji Państwowego Monitoringu Środowiska przez GIOŚ. Monitoring przyrodniczy prowadzony przez GIOŚ wynika z zapisów ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody, która implementuje zapisy Dyrektywy 92/43/EWG w sprawie ochrony siedlisk naturalnych oraz dzikiej fauny i flory (tzw. Dyrektywy siedliskowej) oraz Dyrektywy 79/409/EWG w sprawie ochrony dziko żyjących ptaków (tzw. Dyrektywy ptasiej).

Monitoring skutków realizacji postanowień aPZRP w zakresie oddziaływania na środowisko wymaga koordynacji z:

- 1. danymi monitoringu powodzi;
- 2. uwarunkowaniami podanymi przez organy współdziałające wskazane w art. 173 ust. 24 ustawy – Prawo wodne;
- 3. danymi wynikającymi z monitoringu realizacji PGW (IIaPGW), planów utrzymania wód oraz sprawozdawczości dotyczącej tych dokumentów planowania w gospodarowaniu wodami;

³ Art. 328 ust 1, 3, 4 Minister właściwy do spraw gospodarki wodnej monitoruje realizację działań zawartych w: 1) planach gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy; 2) planach zarządzania ryzykiem powodziowym; 3) programie ochrony wód morskich. 2. Wody Polskie oraz wojewodowie, marszałkowie województw, wójtowie, burmistrzowie lub prezydenci miast i dyrektorzy urzędów morskich, w zakresie swojej właściwości, sporządzają roczne sprawozdania z realizacji działań zawartych w dokumentach, o których mowa w ust. 1, za rok poprzedni i przekazują te sprawozdania ministrowi właściwemu do spraw gospodarki wodnej w terminie do dnia 28 lutego roku następnego. 3. Minister właściwy do spraw gospodarki wodnej określi, w drodze rozporządzenia, zakres informacji przekazywanych przez podmioty, o których mowa w ust. 2, mając na uwadze ustalenia dokumentów, o których mowa w ust. 1.

4. danymi wynikającymi z planów zarządzania kryzysowego oraz sprawozdań końcowych z działań podejmowanych w związku z zarządzaniem kryzysowym, sporządzanych na podstawie ustawy z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym (Dz. U. z 2020 r. poz., 1856 z późn. zm.);
5. monitoringiem zmian legislacyjnych w zakresie prawa polskiego oraz prawa UE dotyczącego powodzi.

Formy monitoringu i ewaluacji oddziaływań na środowisko będących skutkiem realizacji postanowień dokumentu aPZRP powinny wynikać z prawnie uregulowanych uprawnień organu wskazanego do ich przeprowadzenia. Monitoring skutków realizacji postanowień przyjętego dokumentu w zakresie oddziaływania na środowisko prowadzony jest przez ministra właściwego do spraw gospodarki wodnej. Natomiast wykonanie monitoringu oparte jest na sprawozdaniach przedkładanych przez organy administracji publicznej wykonujące swoje obowiązki z tego zakresu tj. przez Wody Polskie, wojewodów, dyrektorów urzędów morskich oraz organy wykonawcze jednostek samorządu terytorialnego.

Stąd PGW WP (art. 328 ust. 2 ustawy Prawo wodne) uczestniczy w prowadzeniu monitoringu skutków realizacji założeń zawartych w aPZRP. Udział ten opiera się na sprawozdawczości związanej z realizacją zadań, za które odpowiada samo i w tym zakresie może skorzystać po pierwsze z mechanizmów sprawozdawczości wynikających z przepisów prawa oraz po drugie z mechanizmów ustalonych w regulaminie organizacyjnym. Zatem realizacja zadań sprawozdawczych i analitycznych może przebiegać według zadań i zakresów przypisanych do poszczególnych jednostek struktury organizacyjnej⁴. Ponadto zakres sprawozdawczości i działań nią objętych będzie kształtowany przez zapisy dokumentu strategicznego.

Ponadto, określone w aPZRP typy działań katalogowych oraz działania z listy ostatecznej posiadają wskazany podmiot odpowiedzialny za ich realizację. Stąd też podmioty te na gruncie ustaleń aPZRP biorą udział w monitoringu skutków realizacji przypisanych im działań w zakresie oddziaływania na środowisko. Zgodnie z powyższym podmioty te są aktywnymi uczestnikami w procesie analizy skutków realizacji postanowień aPZRP w zakresie oddziaływania na środowisko. A przypisana podmiotom kompetencja do odpowiedzialności do realizacji działań aPZRP tworzy podstawę dla PGW WP do egzekwowania np. od JST, wojewodów, czy RZGW danych, jak i uczestnictwa w prowadzeniu analiz (np. udziału w ankietyzacji) nad wpływem na środowisko działań zrealizowanych lub będących w toku.

Obowiązki monitoringu działań aPZRP dotyczą jednostek rządowych. Należy tu wymienić monitoring sprawozdawczy prowadzony przez ministerstwo właściwe do spraw gospodarki wodnej, w ramach którego m.in. PGW WP (jako inwestor działań) składa sprawozdania coroczne (ustawa Prawo wodne, art. 328 ust 1, pkt 2 oraz rozporządzenie Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 14 grudnia 2018 r. w sprawie zakresu informacji z realizacji działań zawartych w planach gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy, planach zarządzania ryzykiem powodziowym i programie ochrony wód morskich). W zakres tego monitoringu wchodzi m.in. dane dotyczące wpływu inwestycji na środowisko.

⁴ <https://www.wody.gov.pl/o-wodach-polskich/struktura-organizacyjna> wg stanu na czas obowiązywania Zarządzenia nr 39/2021 Prezesa Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie z dnia 30.06.2021 w sprawie zmiany regulaminu organizacyjnego PGW WP.

9. Spis rysunków

Rysunek 1	Rozkład uwag i wniosków zgłoszonych w ramach konsultacji społecznych z podziałem na przedmiot uwagi21
Rysunek 2	Rozkład uwag i wniosków zgłoszonych w ramach konsultacji społecznych do projektu aPZRP według zgłaszającego22
Rysunek 3	Rozkład uwag i wniosków zgłoszonych w ramach konsultacji społecznych do projektu Prognozy według zgłaszającego23
Rysunek 4	Rozkład uwag i wniosków zgłoszonych w ramach konsultacji społecznych do projektu aPZRP z podziałem na sposób rozpatrzenia.....24
Rysunek 5	Rozkład uwag i wniosków zgłoszonych w ramach konsultacji społecznych do projektu Prognozy z podziałem na sposób rozpatrzenia24

10. Spis załączników

Załącznik nr 1	Opinia Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska (Pismo z dnia 06.12.2021 r. znak: DOOŚ-TSOOŚ.410.30.2021.TW/KS)
Załącznik nr 2	Opinia Głównego Inspektora Sanitarnego (Pismo Głównego Inspektora Sanitarnego w Warszawie z dnia 22.11.2021 r. znak: HŚ.NS.530.6.2021)
Załącznik nr 3	Opinia Dyrektora Urzędu Morskiego w Gdyni (Pismo Dyrektora Urzędu Morskiego w Gdyni z dnia 16.11.2021 r. znak: INZ.8103.45.2.2021.AD)
Załącznik nr 4	Zestawienie uwag GDOŚ sformułowanych w wydanej opinii wraz z udzielonym stanem uwzględnienia w Prognozie i projekcie aktualizacji Planu zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Odry
Załącznik nr 5A	Tabela uwag i wniosków z konsultacji społecznych strategicznej oceny oddziaływania na środowisko aktualizacji projektu planu zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Odry - uwagi i wnioski złożone do projektu PZRP
Załącznik nr 5B	Tabela uwag i wniosków z konsultacji społecznych strategicznej oceny oddziaływania na środowisko aktualizacji projektu planu zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Odry - uwagi i wnioski złożone do projektu Prognozy
Załącznik nr 6	Zestawienie zmian na ostatecznej liście działań projektu aPZRP – działania usunięte w wyniku konsultacji społecznych w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko